

J. v. Vondels Maeghden : treurspel

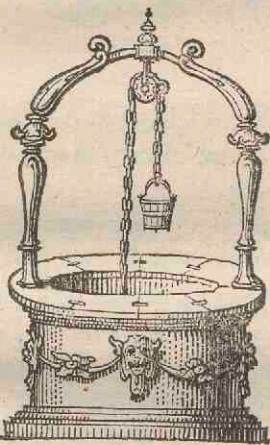
<https://hdl.handle.net/1874/36491>

J. V. VONDELS 6.
MAEGHDEN.

TREURSPEL.

Ἰμάς τ' ὀνήζω, τὰς δέ τε βλάψω θανάων.

Medisque in millibus ardet.

ELCK ZYN BEURT.

t'AMSTERDAM,

Voor Abraham de Wees, Boeckverkooper op den Vygen-
Dam, in 't Nieuwe Testament. In den Iaere 1639.

OPDRAGHT

aen

AGRIPPINE.

AGRIPPIN, gemytert met Drie Kroonen,
Die zittende als op eenen regenboogh,
Kunt teekenen van Roomsche aeloudheid toonen,
En rekenen uw herkomst van zoo hoogh;
Ghy roem des Ryns, vergeef ons dat we naderen
Vw Bisschops stoel en Raedhuis, groot van faem,
En wyden u ons Maeghdelyjke bladeren,
Bestagen met *SI TE URSULS* gouden naem;

Beschreven met den Koningklyjcken bloede
Van haer, en van haer Ellesduizental,
Gemartelt, en geslagen met Gods Roede,
In 't aengezicht van uwen ouden wal.
D'inboorling is in zijne wiegh gehouden,
En bakermat. hoe kan ick die voorby?
Al word de melck der Moeder niet vergouden
Van 't kind; dit streck ten allerminste dy
Een klein bewijs van mijn genegenheden,
En groote zucht tot mijn geboorteplaets;
Daer ick, nu stijf een hallevē eeuw geleden,
Eerst ryzen zaggh den glans des dageraeds.
Wy volgen dus de leidstar der aelouden.
Wy volgen in hun schaduw, slechts van veer,
De Grieccken, die hun boortesteden bouden
Zoo lang voor ons met onnavolghbaere eer.

Euripides, die wyze, 't wyze Athenen
 Deed schreien, om het moederlijk geschrey
 Der Biddenden, die om haer zoonen steenen,
 Op dat men hen een uitwaert toeberey.
 't Hoogdraevend dicht van Sophokles geleide
 Het levend lijck van Oedipus naer 't graf,
 Te Kolon, daer die blinde balling scheidt
 Van Antigoon, heur vaders oogh, en staf.
 Wy zingen hier van Sphinxen, nooh Oedippen,
 Noch heimlijck graf, waer van Koloner yst;
 Maer tuigen klaer, met stomme Maeghdelippen,
 Van Ursuls asch, daer Kolens roem uit rijst.
 Dees stof kan ruim 't gebreck van geest vergoeden.
 Hier stort niet een Makaria ter neer,
 Maer Duizenden, al zalige gemoeden,
 De dood getroost, alleen tot Christus eer.
 Hier tarten geen gewapende Scythinnen
 Achilles, daer Penthesilea streeft;
 Maer wapenlooze en strydende Heldinnen
 Dien wreeden Hun, voor wien al 't aert rijk beeft.
 Geen Amazon is met die hoop gebleven,
 Voor Trojes vest, als mijne Koningin;
 Die, na heur dood, gekroont in 't eeuwigh leven,
 Nu heerscht met God, alle eeuwen uit en in.
 Geen Hengstebron magh haelen by de beecken
 Van 't eedle bloed der Ioffren hier gevelt,
 Dit bloed, waer mee ghy hebt uw' Schild bestreecken,
 Vm Schild, die noch van 't Ellestal vermeld.
 Driekoningsstad, ontfang mijn Maeghdenoffer,
 Al breng ick dien in geen Driekonings koffer.

J. V. VONDEL.

I N H O U D.

DE Koning van Britanje, nu Engeland, verzocht ernstigh door Gezanten, voor zynen eenigen Zoon Konaen, na den doop Æthereus genaemt, ten huwelyck Ursul, eenige Dochter van Maurus, of Deonot, Koning van Kalidonien, nu Schotland: maer het verzoek werd t'elckens beleefdelijck afgeslagen; eenfdeels, om d'ongelijckheid van den Godsdienst; d'een Christensch, en d'ander noch Heidensch zijnde; anderdeels, om dat de Kalidoonsche Princes voorgenomen hadde alleen haeren hemelschen en geenen aerdschen Bruidegom, te behagen. D'aenzoeckers van 't huwelyck zich het afflaen belgende, en voor onverdraegelijcken hoorn inkroppende, dreighden endelijck Deonot, met alle maght gewapent, op te komen, en de geweigerde Maeghd met den zwaerde te haelen: waerom de Vader der Princeesse verlegen, te raede ging met zyne Dochter, die van boven verlicht, door zonderlinge openbaeringen, hem ried het huwelyck te sluiten, op voorwaerde, dat de Vorst van Britanje de bruiloft drie jaeren lang zoude uittstellen, om zich middeltijd tot het Christen geloof te bekeeren, en de Bruid met eenen stoet van tien, en haer zelve, en elck van de tien met noch duisend, maeckende te zaemen het getal van elff duizend Maeghden of Staerjofferen te verzien, om met dat gezelschap Rome te besoecken; op hope dat middelerwijl de liefde des vryers zoude verkoelen, of God door andere middelen zijn voornemen met haer uitvoeren. Met dit beding werd het huwelyck, en zedert de bevaert of reis, den Rijnstroom op, aengegaen. Na dat mevrouw Ursul te Rome alles, niet zonder merckelijcke vruchten, verricht hadde, keerdeze weder, ver gezelschapt met Paus Cyriacus, die, niet zonder openbaeringe, zijn ampt verliet, en met meer andere geestelijcke en wereldlijcke personagien; ontmoetende op den wegh den Bruidegom Æthereus, met haere moeder, en zijn jongste zuister; alle mede van het toekomende lot bewuft, en eendragtigh, gelijk alle anderen, gezint met de Koningklijcke Maeghd naer de martelkroon te staen en te streven. Met dit opzet dreef men den Rijn af in der Hunnen laege, haer van den tyran Attila (toen Agrippine hard belegerd hebbende) geleit, door 't ophitsen, en de waerschuwingen der Heidenische Burgemeesteren, en Oversten, Juliaens bloedvrienden, te Rome; op Ursul, en haer gezelschap niet weinigh verbittert. D'aertsbisschop Aquilin, en Burgemeesters van Keulen, tyding van Koningin Ursuls gevangenis krygende, liere in Stad niet na, mer gebeden, raedslaegen, en alle mogelijcke middelen, der Maeghden behoudenis te behartigen. Zoo dra Attila de Koningin in 't leger zag, werd hy, door haere schoonheid en bevallickheid, van raezende minne ontsteecken, en arbeide door zynen AertsOffervinder en Legerwichelaer Beremond, om haer van Christus af te trecken, en door 't aanbieden van zijn Kroon en huwelyck te bekooren, doch al vergeefs. Iuliaen, zijn Maerschalck, en Beremond, hem voorstellende, wat gevaer het leger liep, met alle deze bekoorlijcke Iosfrouwen, konden den Veldheer zwaerlijck brengen tot het bewilligen van't ombrengen der Maeghden, en allerzwaerlijckst om de Kalidoonsche Vorstin, op wie hy verslingert was, van kant te helpen: maer ten leste van hun aengeprickelt, en den hoogen nood gedreven, leide hy, al schoorvoetende, de koningklijcke Maeghd op eenen heuvel, van Oversten en Korneelen omringt, van waer Ursul alle haere Maeghden, en Kruisgenooten, in regementen gedeelt, als in slagborden staen, en van het gewapende krijgsvolck omcingelt zag. Na datze den Tyran eenigen van d'uittsteekenste personagien, dicht voor haer gebrocht, hadde getoont, en kundigh gemaect, onweldighde hy haer de Kruisbanier, en trapeze met voeten: de Koningin hem hierom bestraffende, en zijn moordadigheit verwytende, werd met eenen schicht doorstecken. Het voet en paerdevolck ziende den Veldheer de blooten degen

gen zwaaien, het welck de moordleus, en 't gezette teecken was, viel onder deze weerlooze schaepen, als wilde woefte dieren, en holphaer jammerlijck om 't leven. Des avonds, na de moord, werden de vesten, nu vol schrick door dit gezicht, d'elfste mael, van 't gansche leger t'effens, aen alle kanten, zoo vreeselijck bestormt, en besprongen, dat de Stad in gevaer stond van overweldicht te worden, ten waere de Geesten der Martelaeren en Martelaresen verschynende, de vyanden gestuit, ten deel in 't leger gejaeght, en ten deel op de vlucht geholpen hadden. De Keulsche Ridderfchap daer op uitvallende, en bespiedende, hoe reuckeloos Sinte Ursuls lijk bewaerd werd en het krijghsvolck vast verliep, overviel het overschot der versmoorde, verdroncke, en slaeperige Katten in 't leger, en voerde de doode geluckighlijck in Stad; daer d'Aertsbisschop, en Burgermeesters het lichaem der Heilige Martelaeresse, openbaerlijck ten toon zetten, voor de gansche gemeente, die bykans moedeloos en afgemat, door een algemeen gebed des Aertsbisschops, troost en ontzet verzocht van boven, van waer daetelijck de Geest der zalige Maeghd, omringt van al haer gezelschap, met eenen hemelsche glans verscheen, en bekennt maecte, hoe de Hunnen van haer en haer gezelschap, eerst op de vesten gekeert, ten deel aen 't verloopen gebroght, en daer na in 't leger verbaest gemaect zijnde, voort opgebroken waren: met eenen voorzeggende de dood des Tyrans, en tot welck een grootheid, geluck, en glori de Stad Agrippine, door allerhande rampen, namaels zoude steigen: waer op d'Aertsbisschop God den Verlosser danckte, en, by wijze van voorspellinge, Sinte Ursuls lijk heerlijck ten grave geleide, en alle be hoorlijcke eere en dienften toewijde.

Het treurspel begint met den dagh, en endicht in den avond. Het tooneel is t'Agrippine. De Rey bestaet uit Agrippiners.

Personagien.

AQUILIN, Aertsbisschop van Keulen.

BURGEMEESTERS.

BODE.

ATTILA, Koning der Hunnen.

IULIAEN, Veldmaerschalck.

URSUL, Koningin van Britanje.

REY van Agrippiners.

BEREMOND, Aertsoffervinder, en Legerwichelaer.

Sinte Ursuls Geest.

Sint Æthereus Geest.

I. V. VONDELS
M A E G H D E N .

H E T E E R S T E B E D R Y F .

Aertsbiffchop . Burgemeesters .

Constantin, die nu, by God, een waerder kroon,
Een' eedler scepter draeght, bezit een' hooger troon,
En heerlijcker Rijk, dan eertijds hier op d'aerde,
Toen ghy 't verwezen bloed verlostte met dē zwaerde,
Gezegent zelf van God in uw manhafte vuist;
Op dat zijn heiligh zaed voortaan niet meer gekruist
Zou werden, als het vlood verzierde en valsche Goden,
By 't goddelijcke Recht, zoo hard, zoo scherp, verboden:
Ghy Held, die 't aerdſch paleis om 't hemelsch hebt geruimt;
Wat baet het toch, dat ghy den ganschen Rijnſtroom ſchuimt
Van woefte vyanden, en Heidensche tyrannen,
Eendragtigh tegens God, en Christus ingespannen?
Nadien die felle Scijth, en Noordvorst opgeweckt,
Germanje niet alleen, maer, 't aerdrijck overtreckt,
En, passende op geberght, noch duinen, nochte stranden,
Gaet overweldigen, en schenden alle landen,
Die Gode, en zijnen zoon oit waren onderdaen.
Onnoodigh was 't Maxent, en Maximin te slaen;
Dewyl de Noorman, ruim zoo wreed, en moordbaldaedigh,
De Christe Kerck vevrolght, de Neroos maeckt genadigh,
Al d'oude gruwlen weêr op heilooze outers zet;
De ziel, in 't klaerste bad gewasschen, weêr besmet
Met ongeloof, verdruckt 't geloof der eerste Vaderen,
Ons dreight met vier en strop, en opent Iesus aderen;
Als of te luttel bloods gestort werd, toen de dwang,
En dolle tyrannij drie eeuwen ging in zwang.

De

M A E G H D E N .

De vierige Matern , een leerling van Sint Peter ,
 Wees deze Stad vergeefs tot God , en op een beter ;
 Zoo Got , of Hun Gods difch , in rood tiras , en bloed
 Des Martelaers geficht , magh trappelen met den voet ,
 En op het fmoockend puin gaen huppelen , en draeven ,
 Waer onder uw gemeent leit levendigh begraven .
 De Vindfter van het Kruis , dat zoo veel harten treckt ,
 Uw Moeder , heeft vergeefs met louter goud gedeckt
 De kerck van Gereoen , en 's Gulden Martlers drempel ;
 Indien een roovers klaeuw dien Godgewijden tempel
 Zal plondren , en 't rood goud , en fchitterend gefteent ,
 En ftroien in den wind der Heiligen gebeent ,
 En afch , met zorgh bewaert . waer toe de marmzercken ?
 De toetsteen ? het albaft ? zoo veel vermaerde wercken ?
 Gevaerten , trots gebouwt met fchatten en vernuft ?
 d' Autaeren zijn onnut , waer voor zelf d' afgrond fuft ,
 En ziddert . waer toe lamp , en kandelaer ontfteecken ?
 Op dat het den soldaet niet zou aen licht ontbreecken ,
 Naet overrompelen van poort en wal , by nacht ?
 Wanneer hy , tempelen ooplopende met kracht ,
 Kappel , en koor ontbloot van dierbre Heilighdommen .
 Hoe fnellijck velt men 't hoogh , zoo langfaem opgeklommen !
 Waer berght mijn fchaepskoy zich , in 't uiterfte gevaer ?
 De myter valt voortaan mijn' ouderdom te zwaer .
Bur. Berwaerdste Vader , hoe ? my dunckt aen al dit klaegen ,
 Ghy beeld u zelve in ons droeve nederlaegen ,
 En fpelt alree den val der Stad , 't welck God verhoe .
 Ghy waert , in al 't beleggh , noch noit zoo bang te moe ,
 Noch zwichte , fchoon of al de klokken onraed klepten ;
 Dies Raed , en Burgery , in 't vechten , hope fchepten ,
 En moed uit uw gelaet , en voorhoofd even bly :
 Ia nergens leed men laft , d' Aertsbiffchop quam'er by ,
 En steef met raed en daed de mannen , op de muuren ;
 Dat waer hy flechs verfcheen , daer moght geen vyand duuren ,
 Maer

Maer stooft, gelijk het stof, te rugh voor zijn gezicht.
 Waer hy zijn oogen sloegh, schein yeder blick een schicht,
 Die 't grimmigh harte trof, en 't leger broght aen 't wijcken.
 Eerwaerdste Vader, hoe? zoud ghy ons nu bezwijcken?
 Wy hebben mannelijck tien stormen uitgestaen,
 Geen elfste zal 't ons doen: hy koom vry echter aen. (handen.
 't Ontbreeckt aen volck noch trouw. 't ontbreeckt aē hart noch
 Men heeft voor dezen oock Agripstadien aen zien randen:
 Maer hoe 't Vitel bequam, getuight ons Houtvaertfeest,
 Het welck men jaerlix viert; wanneer Marfil zijn geeft
 Noch om zijn tombe danst; terwijlwe met ons allen
 God loven in triomf, en, juichende om de wallen,
 Gedencken aen dien Held, die Ridderlijcke ziel;
 Hoe hy, gelijk een leeuw, die brult, ter poorte uit viel,
 De voorste was, in streng beleggers voor te jagen,
 En keerde gelauriert, gezeten op den wagen,
 Van paerden, wit als sneeuw, getrocken t'zyner eer,
 Die ons tot erfgoed liet zijn hart, en oud geweer.

Aer. De Burgemeester kan mijn' geest niet zeer vermaecken
 Met een gelijckenis van ongelijcke zaecken.
 Het leger van Vitel valt veel te licht en dun,
 Gewogen tegens heir, en heirkracht van den Hun;
 't Geweld, daer geen geweld schijnt tegens opgewassen.
 Het vruchtbaerste gewest van menschen (best zou 't passen
 Dat ick hen dieren noemde, in menschelijcken schijn)
 Door 't welck de Tanais loopt, waer meē d'Europers zijn
 Van hunnen nagebuur, den Asiaen, gescheien,
 Zend krijgsvolck uit, als mut, en sterckt zich met livreien
 Des Konings Valamir, en 't heir van Harderick,
 Vermaert ten ooreloogh, en veeler landen schrick.
 Hier onder mengen zich de Durlingers, en Zwaven,
 En Marckmans, met al die zich onder Scythen gaven,
 En vleiden de Fortuin van Attila, wiens maght
 Tot zijn gehoorzaamheid de forsse Gotten braght,

M A E G H D E N .

De Rijcken reegh aen een , en zegenrijck ten lesten ,
 Zich meester maeckend , streeck de sluierkroon van 't Westen.
 Stoot die zijn' staelen kop voor deze glaze Stad ?
 Neen Aquileia , 't welck de zee te baete had ,
 Ja onverwinbaer schein , en drie jaer uit kon harden ,
 Verscheurde hy , als ragh , en spinneweb , in flarden ,
 Met zijn bloeddroncke kling , 't gelogen zwaerd des Gods :
 Ick rep geen zwacker steên , op veer na niet zoo trots .
 O landstad , droogh van graft ! ick zie uw' grontvest spatten .
 't Geduurigh stormen moet de beste Burgers matten .

Bur. Wy zijn dien Dwingeland noch voor een wijl getroost .

Wie weet hoe 't midlertijd wil daegen uit het Oost ?

De zon zou Martiaen den Keizer eer verdrieten ,

Dan tegens 't godloos Hoofd het harnas aen te schieten .

Aer. O Rijn , een krancke troost , in 't bitterst van uw smart .

De Bosphorus zit zelf beneepen en benart

Van overal , en heeft te vyand de vier winden .

Hy bid , en smeect om hulp al zijn gelijkgezinden .

De Persiaen van 't Oost , de Visigot van 't West ,

In 't Zuiden de Vandael , in 't Noord dees Hunsche pest

Hem dreigen , elck om 't selit . wie zou 't verduuren kunnen ?

Bur. Hy sluit bestant met drie , en demp dan eerst dees Hunnen .

Aer. Wat hoor ick voor gerucht daer buiten , op de straet ? (laet

Bur. Hier koomt een drommel volx . hier koomt een Bo. *Aer.* Men

Hem daedlijck binnen staen . Wat wil ons wedervaren ?

Mijn geest voorzeit niet goeds . ick vrees voor quade maeren .

Bode. Aertsbisschop. Burgemeesters.

Geloofst zy God , dat ick dien klaeuw des doods ontsprong .
 Noch liever oud en grijs gestorven , dan zo jong .

Aer. Wat tyding ? wat 's er gaens ? *Bur.* Wat tyding brégt ge ? *Bode.*

Bo. Ick zweet van al 't gedrang . qua tyding maect me bloode .

Aer. Zegh op . wie lijdt 'er last ? waer lijd mijn Bisdome nood ?

Bo. Vrouw Ursul is in 't net met haer geheele vloot .

Aer. Die

Aer. Die zwaerigheid heeft my , als lood , op 't hart gelegen .
Noit tygers , op hun jaght , onnosser kudde kregen .

Bur. Och Ursul , komtghe zoo den ouden Maurus t' huis ?
Hoe laedghe op uwen hals dit zwaer en lastigh kruis ?

Aer. Verhael ons 't gansche stuck . *Bur.* Hef aen , om tyd te winnē .

Bo. Ick sal vrouw Ursuls toght van deze kaey beginnen ,
En leien haer te Rome , in 't Pauselijck paleis ,
Van Rome weder hier ; nadien ick al de reis
Het Ioffrenleger volghde , uit lust tot zien en hooren .

Bur. Begin , wy luitren toe . *Aer.* Al is 't met droevige ooren .

Bo. Van Keulen quam de vloot , voor wind , en onvermoeit ,
Te Bazel aen , waer door dit blonde water vloeit ,
En snijd de stad in twee doch ongelijke deelen .
De Bisschop Panthalus ontving dees Reisgespelen
En Koningklijke Maeghd met een beleeft gemoed .
Men liet de schepen hier , en gaf zich voort te voet
Naer Rome , 's weerelds hoofd , tot dat men ons kon wijzen
Die sloten hoogh gebouwt , daer zeven heuvels rijzen ,
Ontrent den Tibervliet . Maer nauwelix vernam
Ons komt Cyriacus , haer landsman , of hy quam ,
In Goddelijck gestalt , met alle Kardinaelen ,
En Kerckelijcke pracht , dees Koningin onthaelen .
Hy opende het hof , en offerde al zijn' schat ,
En ley 't verwelkomt heir in 't beste van Gods Stad .
Om kortheid rep ick niet , hoe veel verlichte Maeghden ,
Besprenckelt van zijn hand , het eeuwich licht behaeghden :
Wat Joffers , aen Gods Stoel verbonden door haer bloed ,
Dien band verdubbelden door een verzet gemoed .
Na datze Vatikaen , d' Apostolijcke graven ,
De kercken rijck gebouwt , en opgepronckt met gaven ,
Der Heilgen overschot bezichtight , en bezocht ,
De bevaert , God belooft , ten vollen had volbroght ,
Met vasten , en gebeên , met waecken , en met traenen ;
Begonze 't kuysch geslacht met errenst op te maenen ,

M A E G H D E N .

Te staen op haer vertreck. wy groeien in getal
 Van beiderleie * kunne. een Maeghd ontvonckt het al, *sexus
 Ontfangt het al, en keert den neck geen' laegh geboren,
 Noch draeght op hoogheid moed. zy heeft het bey verkoren.
 Cyriacus, op 't licht dat hem de hemel gaf,
 Steegh van Sint Peters stoel, en hooge trappen af,
 En werd haer kruisgenoot. men dencke of 't nijd verweckte,
 By 't Heidendom, daer zy een heldre leidstar streckte,
 Voor menigh dwalend hart. Nu bid ick, luister toch,
 Wat ons gebrouwen word van 't Heidensche bedrogh.
Aer. Wy luitren toe met zorgh, dat hier geen ramp uit kome.
Bo. De Burgemeesters zelfs, en Oversten te Rome
 (Maximiae heet d'een, en d'ander Africaen)
 Om 't eenigh Konings Kind behendigh te verraen,
 Te bluffchen 't zuiver licht, beginnen t' ondervraegen,
 Wat wegh zy veilight acht, en leggen looze laegen,
 Met valschen schijn; gelijk weleer Ierusalem
 Zijn kroon vernedren wou voor 't kind van Bethlehem,
 En ondertusschen zwoer den Heiland te vernielen,
 Al waer het oock door 't bloed van veel onnoosle zielen.
 Men reisde in 't end. op wegh ontmoet de Bruid van pas
 Den Bruidegom, die van haer lot verzekert was,
 En om de martelkroon zyn goude kroon wou geven.
 Zyn Vader, oock besprengt met water, had dit leven
 Verlaten, wel vernoegt. zyn Moeder, oock verlicht,
 Met al haer Dochteren, behartighde haer' plicht.
 Hy broght Daria meê, zyn Schoonmoêr, nu geruster
 By Ursul, 't eenigh pand, en oock zyn jongste Zuster.
 Zoo keerden wy gezond te Bazel voor de stad:
 Daer d'Aertsheldin op 't hoofd van eenen heuvel trad,
 Omvlochten met een kran van ellef duizend Maeghden;
 En mannelijcken stoet; dien 't wonderlijk behaeghden
 Heur aenschijn aen te zien. zy wenckte. elck zweegh terstond.
 Toen sprack een God, of geest door heur' begaefden mond:
 Getrou-

Getrouwe , die mijn vaen gevolgt zijt van Britanje ;
 Toen onlangs t' Agrippijn , het hoofd van laegh Germanje ,
 De zoete en zachte slaep mijn harssenen beving ,
 Verscheen my in den droom een rustigh longeling .
 'K verschoot in 't eerst , en deê myn oogen slaepende open .
 Zijn vleugels , bont van pluim , van mann' en nektar dropen .
 't Gekrulde en gouden hair by locken nederhing .
 En 't hagelwit gewaed , met goud gezoomt , ontfing
 Door 't slingereren een' zwier van boven tot beneden ,
 Niet minder aengenaem dan zyn volmaeckte leden .
 Hy sprack : o Maeghd , die lust in 't hemelsch leven schept ,
 Het onverganklijck goed voor 't aerdich verkoren hebt ,
 En streeft naer eeuwige eer , ghy zult dees reis voltrecken ,
 Maer op uw wederkomst dit veld hier by bedecken ,
 Met uw gewijde schaer , en steigren zoo naer God ,
 Die u beschoren heeft een onwaerdeerbaer lot .
 Zoo sprack hy , en verdween . Wie nu door oorloghsmaeren
 Zich vind bezwaert met my den Rijnstroom af te varen ,
 Die kies een veiligh pad , na dat het heur behaegh .
 Mijn wensch is met dees vaen , die ick onwaerdigh draegh ,
 Dees Kruisvaen in de hand te scheiden uit dit leven .
 Toen riep al 't heir : niet een van ons zal u begeven .
 Wy wenschen om die dood , wy treên in Iesus eed .
 Zoo maecte een yeder zich , als tot een hooghtijd , reed .
Aer. O mannelijck geloof , in maeghdelijcke scharen !
Bur. 't Was ymmers wijd verspreit dat wy belegert waren ,
 En Attila den stroom met brugh en palen sloot .
Bo. Al wie naer boven voer , die waerschuwde Ursuls vloot ,
 En spelde 't onweêr al , het welck men op zagh komen ,
 Maer bluschte 't vier niet uit . het opzet was genomen .
 Men voer met voordacht recht den vyand in de mond ,
 Die op dees Ioffers vlamde , en krijghsvolck opwaert zond ,
 Op den verwittighbrief van Afrikaen geschreven ,
 En van Maximiaen , ophitfers van hun neven .

M A E G H D E N .

Men rande ons aen. men dreef al stil langs d' overzy
Des Rijns, langs Duitsch, de Stad, voor zonnescijn voorby,
Eer 't yemant werd gewaer. Toen stack men endlijck over,
Naer 't Hoofd van 't leger toe, en ick ontloop dien roover,
Met dezen Hunschen rock verkleed, en onbekent.
De Dwingeland verwacht mevrouw nu in zijn tent.

Bur. Wat raed om den Tyran dien vetten roof t'ontrucken?

Aer. Men vang van Jesus aen, misschien of 't wou gelucken.
Dat alle de gemeent, gescheiden uit haer werck,
Het Raedhuis uit zijn ampt, 't gemoed met vasten sterck,
En vierige gebeên. Dat kercken, en kappellen,
En kloosters 's volcx gebeên godvruchtighlijck verzellen;
En, offrende op 't altaer, God klagen heuren nood,
Tot redding, of tot troost der aengevochte vloot.

Attila. Iuliaen.

GHy hebt die lichte vracht van Ioffren dan gegreepen?

Iu. Al Nijmsen, elck om 't schoonste, en Venus met haer schepen.
God Mars verleende u noit een' vriendelijcker buit.

Zoo 't krijghsvolck moght begaen, elck zocht zijn gading uit.

At. Waer raecktenze in uw net zoo reuckloos met haer allen?

Iu. Ontrent daer in den Ryn de Moezel koomt gevallē. (schoon,

At. Zijn 't mans, en vrouwen bei? *Iu.* 't Zijn loffers blanck en
De mans meest wapenloos. *At.* U werd noch spits geboôn?

Iu. Daer werd noch zwaerd noch pijl getrocken noch geschoten.

At. Men hoorde een veldgeschrey? *Iu.* Een' zang van speelge-
Gelijck of eene Bruid van Koningklijcken stam (nooten,

Haer' lieven Bruidegom met vreughd in d' armen quam.

Hier onder mengde zich de wedergalm der klippen,

Langs d' oevers van den stroom. op 't roeren van de lippen

Dreef 't water langsaem af, en luisterde naer 't lied,

Waermeê de Maeghderey Gods Roede welkoom hiet,

Daer Christenrijck om schreit. zy scheenen niet gevangen,

Maer, nu in vryer staet, om 't sterven te verlangen.

At.

T R E U R S P E L .

At. 't Is van 't hardneckigh flagh , dat naer zijn oudren aerd ,
 En liever met de borst en boezem loopt in 't zwaerd ,
 En 't spits voor haer gevelt , dan ongequerft daer neffens .
 Hoe droeg zich , 't Hoofd der vloote , als ghy die vloot al t'effens
 Beknelde in uwe fuick , en leid van land aen boord ?

Iu. Vergeefme dit vergrijp . k beken 't , ick werd bekoort ,
 Zoo dra ick Urful zagh van verre zich vertoogen .
 Men vraegh niet , hoe 't my ging , toen ick haer onder oogen
 En nader quam . zy stond (wat was 't een trotse stand !)
 Op 't voorste fchip , en hiel de Kruisvaen in de hand ;
 Gekroont met diamant , en met robijne roozen ;
 Maer fchooner bloncken dees' , die op heur kaecken bloezen ,
 En blaecken allerschoonft , wanneer een eerbare fchaemt
 Het edelfte van bloed op elcke wang verzaemt .
 Op haren boezem ftraelde en fpeelde met zijn vieren
 Een goude Kruis , verzet met blacuwe puick faffieren .
 Een weeligh luchje fpeelde , en vloogh vaft af en aen ,
 En vulde nu het zeil , en krulde dan de vaen ,
 Gehecht aen 't Standerdkruis , daer zy haer' trooft in ftelde .
 Dit was al 't wapentuigh , de speeren dieze velde .
 Maer 't oogh , een fcherper fpeer , doorpriemde my mijn hart .
 Het purpren kleed , gevoert met witte armijnen , werd
 Van dertle windekens by wijlen op geheven .
 De leli , en de roos , van goud in 't kleed geweven ,
 Ontftaecten t'elckens dan haer' luifter aen de zon ,
 Die onder ging van fpijt , en niet verdragen kon
 Den weerglans van dit licht , 't welck opging uit den Zuien ,
 En brack door nevels heen , en oorloogs regenbuien .
 Waer 't eere als fchande , ick had den oorlogh uyt den zin
 Gezet , om zoo een puick , en fchoone vyandin . (voncken.

At. Ghy spreeckt'er af met fmaeck , en fchijnt bykans t'ont-
 Zy waer met vloot met al veel nutter ftrax verzoncken ,
 Dan herwaert aengevoert ; veel nutter ftrax verfmoot .
 Waerom hebt ghy dit fchip niet in den grond geboort ?

Iu. Dat

M A E G H D E N .

Iu. Dat was my niet geboôn. mijn last brogt dat niet mede. (reede.
At. Men breng haer hier voor my. *Iu.* Zy komt, en maeckt zich
 Ick trad vooruit, en hoop dat u mijn dienft behaeght.
 Daer komen mijn Kornels, en offren u de Maeghd.

Iuliaen. Vrsul. Attila.

N U staetghe voor mijn' Heer, die last gaf u te vangen.
Vr. Noit bleef een vry gemoed in yemants stricken hangen.
At. Die vryheid moght u licht ten beste niet vergaen.
Vr. Indien ick qualijck spreek, men wijs mijn feilen aen.
At. Men kan hier d'eerste reis met feilen 't lijf verbeuren.
Vr. Wie zich onschuldigh kent zal om geen sterven treuren.
At. Ghy stofte te jong. zie toe, en sterf niet al te dra.
Vr. Zoo 't slibbren van mijn tong uw rechtbijl quam te na,
 Of quetste, ick ben 't bereit met dezen hals te boeten.
 Is 't anders, stelme weêr in staet op vrije voeten.
At. Wie zijtghe? van wat land? hoe jong? wat jaeght u hier?
 Met dezen langen sleep, door water en door vier,
 En midden door 't gevaer van 't omgewroet Germanje?
Vr. Monarch, ghy ziet hier 't oir van 't Kalidoonsch Britanje,
 Het land van myn geboorte, indien ick zonder roem
 Van my, of yemants eer te mindren, my dus noem,
 Die liever Ursul heet. mijn oude, veertien jaeren,
 Gevalle Gode alleen. ick quam niet hier gevaeren,
 Noch liet myn Vaderland, en Vader over zee,
 Noch voerde een' grooten sleep van eedle Maeghden meê,
 Uit reuckeloozen lust, gelijk 't u vreemd magh geven.
 Een hooger oirzaeck heeft my tot dees reis gedreven.
At. Wat oirzaeck dryft u noch zoo verre, en zoo uitheemsch?
Vr. Een Prins, een eenigh Zoon des Konings van den Teems,
 Noch Heidsch en vervreemt van 't zaligh merreckteecken,
 Al raezende van minne, en 't minnevier ontsteecken,
 Hiel by mijn' Vader lang door zijn gezanten aen,
 En boodme t'elckens trouw. men bad hem af te staen,

Nadien

TREURSPEL.

Nadien ick voor had, God te dienen al mijn dagen,
 En geensins d' ydelheid der oogen te behagen;
 Maer 't weigren was vergeefs. hy dreighde sterck en stijf
 Ons endlijck met zijn heir te vallen op het lijf,
 Door 't pricklen van dien hoon. mijn Vader viel verlegen,
 En ging 't gewichtigh stuck met zinnen overwegen.
 Ick ried het huwelijck op voorwaerde aen te gaen,
 Nam uitstel drie jaer lang. de Prins zou zich beraên
 Met Iesus priesteren; zou 't Heidendom verwerpen;
 Al 't geen myn Godsdienst eischt zich laeten innescherpen.
 De Bruigom zou de Bruid met een getal van tien,
 Van oude, en zede als zy verzorgen, en verzien;
 Dan elck van 't ellestal met duizend tot haer Reien,
 Om 't oir van Deonot naer Rome te geleien.
 Zoo werd ick met beding verbonden en verknocht.
 Zoo won ick tijd, of tijd zijn' zin verzetten moght,
 En smoorde in tyds dien krijgh, eer 't oorloogh werd geboren.
 Dit dreefme naer den Ryn. dit gaf myn' toght de sporen.
 Ick heb aldus verkoelt des Jonglings eerste vlam.
 Hy trockme te gemoet, en keert waer langs ick quam.
 Veel Maeghden, op de reis besprengkelt op haer hoofden,
 Gehoorfaemheid aen God, en zijn autaer beloofden;
 Gelijck dees braeve Prins, nu eens gezint als wy;
 Om Christus wil verzwouer zijn blinde afgodery.

At. Zoo roemtghe noch van volck en Vorsten te bekeeren?

Vr. Ick roem alleen in God, dat hem de menschen eeren.

At. Ghy voert van land tot land een doodelycke smet.

Vr. Een Christelijcke licht, gezond voor 't quijnend bed.

At. Wy weeten, hoe ghy u te Rome hebt gedraegen.

Vr. Wy weeten, wie u schryft, en aenhitst tot dees laegen.

At. Ghy styft d' oproerigheid met dien ontelbren hoop.

Vr. Ick stuit het oproer zelf, in 't hardste van zijn' loop,

En voe geen leeringen dan die naer vrede smaecten.

At. Ghy pooght het slechte volck uw lastren diets te maecken.

- Vr.* Zoo 't lastren is, al 't geen men avrechts lastren noemt.
- At.* Met schijn van Godsdienst word uw yd'le drift verbloemt.
Men magh uw' aenhang noch gelooven, noch vertrouwen.
Men zorgt, men vreeft. *Vr.* Voor wie? voor wapenlooze vrouwē?
Voor Maeghden zonder maght? voor mans, berooft van zwaerd?
- At.* Wat vrouwen kunnen doen, bleeck eertijds aen dien aerd
Der Amazonen wel, die met geweld van schaeren,
Europe, en Asien zoo verre meester waren,
Bekrijghden elck met meer dan mannelijcken stijl,
De borsten zetten af, en beetten met de bijl
Den stroom Thermodoön, en onzen Tanais open,
In 't hartje van den vorst; bedorven 't al met stroopen,
Verstickten 't manbre zaed, eer 't naeuw geboren was;
Datick van Lemnos zwijgh; daer zulck een groote plas
Van bloed vergoten werd, door dochter, en door moeder,
Verschoonende noch man, noch kind, noch vaër, noch broeder,
Quam Cyrus, Hercules, en Iason voor den dagh,
Zy tuighden levendigh wat vrouwvolck al vermagh.
- Vr.* d'Oprechtste Godsdienst leert geen menschen te verkorten,
Aen middelen noch eer, veel min hun bloed te storten;
Die leert ons d'Overheid, alwaer 't een dwingeland,
Te dienen, in al 't geen zich tegens God niet kant.
- At.* Heeft niet uw Kruisbanier beoorlooght onze Goden,
En Rome zelf verdruckt? *Vr.* Een Vorst dien 't werd geboden,
Als 't glinsterende Kruis hem in de lucht verscheen.
- At.* Gehoorzaeme aerd, wanneer 't u aen gelegentheen
Noch mangelt; maer zoo ras het tijd is, om te spreecken,
Dan krijgthghe last van God, om d'ooren op te steecken;
Dan houdghe woord noch trouw, en zet uw' zetel vast.
De weereld overlaën, en van uw juck vermaest,
Heeft onder u gesteent, en deerlijck moeten zuchten.
Hoe dick zagh d'Isterstroom ons grijze Wichlaers vlughten,
En d'Offervinders zelfs, bestorven als de dood,
Met Heilighdom en Goön geladen in den schoot.

TREURSPEL.

Gevangen en vermoort , na'et plondren en berooven :
 Dat leerde ons nimmermeer uw' aenhang te gelooven.
 Trawanten , leit haer wegh. grijpt toe , en doet haer spoên.
 'K zal letten wat my staet met dit geslacht te doen .
 Onsterflijck aengezicht , ick moet my toornigh v einzen ,
 Maer Venus uyt haer' troon ziet Attilaes gepeinzen .

Rey van Agrippiners .

Zang.

A Ertsprieffer , eertijds o pgevaren
 In 't hemelsch koor, daer maght van Engelen
 Haer keelen , onder fluit en snaren ,
 Met kittelende galmen mengelen ;
 Daer ghy den Vader stelt te vrede ,
 Met d' allerheilighste offerhande ,
 En aldoordringenden gebede ,
 En zet u bloed voor elck te pande ;
 Verlosser , ga om hoogh te raede .
 Verlos dees Maeghden uit genade .

Tegenzang.

Ghy weet hoe u die hitte roofte ;
 Toen d' Engel , van Gods troon gezonden ,
 U , aen de Cederbeeck , vertroofte ,
 En balssem goot in zoo veel wonden ,
 Waer van ghy ree de voorfmart voelde ,
 Toen doodzweet vast in bloed verkeerde ,
 Het bloed , dat 's Afgronds gloed verkoelde ,
 Na dat ghy u aen 't Kruis verneêrde .
 Verlosser , ga om hoogh te raede .
 Verlos dees Maeghden uit genade .

Toezang.

't Getal der Martelaren
 Nazoo veel marteljaren

M A E G H D E N .

Is mooghlijck noch niet vol .
 Vergaen dees Maeghden t' zaemen ,
 Zoo staen met rood heur naemen
 In Jesus martelrol .

H E T T W E E D E B E D R Y F .

Attila. Beremond.

ZOo Venus, 't hemelsch moe, uit lust om aengebden
 Te werden hier beneën, met menschelijcke leden
 Haer Godheid noit bedeckte; of eenigh sterflijk volck
 Verscheen, gelijk de Zon, met eene dunne wolck
 Betrocken, zomtjids zich verthoont voor 's menschen oogen,
 Op datze haren glans, en schijn verdragen mogen;
 Zoo doet zy 't nu, en heeft vermomt het aerdrijck in,
 En kooft voor my, in schijn der schoone Vyandin;
 Een licht zoo schoon, als oit op d' aerde blonck van boven,
 Om al wat naer de kroon der schoonheid steekt te dooven.
 O aengebde Zon, hoe helder ging de dagh
 In mijnen boezem op, zoo dra als ick u zagh!
 Hoe smolt erfvyandschap, en onverzoeubre vrede;
 Die ons verplicht, met onherroepelijcken eede,
 Te vloecken 't Christen bloed, en nimmer, openbaer
 Noch heimlijck, in verbond te treën met hun autaer.
 Dit hart, dat giftren noch verbittert deze wallen
 Bestormde, is my met zwaerd, en beuckelaer ontvallen,
 Voor 't hemelsch aengezicht der Goddelijcke Maeghd;
 Om wie my liever vre dan ooreloogh behaeght:
 Gelijk God Mars, dien wy met menschenoffer eeren,
 Weleer, om zijn Godin, zich zomtjids niet wou keeren
 Aen veldslag, noch beleg, maer smeet de wapens neër,
 En maeckte zijn vriendin vooghdes van zijn geweer.
 Nu ga ick langer niet met oorelooghsgedachten
 Meer zwanger, noch legh toe op 't vullen van stads grachten,
 Op 't

T R E U R S P E L .

Op 't rammen van den muur, of torens dick gemetst,
 Noch quets geen vyands borst; maer voel mijn borst gequetst,
 En doodelijck gewond van d' aengename bogen,
 Waer mede dees Diaen de zielen door haer oogen
 Zoo treft, dat kunst noch kruid die wonden heelen kan.
 Wat suf ick voor dees Stad! men vlie, men treck 'er van.
 Het Maeghdenleger houd het mannenheir belegen.
 Al wat ick zie, de krijgh, en 't krijghsvolck, staetme tegen.
 Mijn quijnende gemoed, verwonnen van de Min,
 Geeft zich gewilligh op aen deze Koningin.
 Zy bindme met een snoer, gevlochten van haer vlechten,
 En voerme zoo in Stad. ick geef het zonder vechten.

Be. Hoe nu? gelijckt die stem naer Nimroths grooten neef,
 Gods Roede, die den schrick in alle Vorsten dreef,
 En om Europe niet alleene koomt krackeelen,
 Maer eischt de weereld noch twee overige deelen,
 Door 't heiligh oorloghsrecht van Mars bebloede kling,
 Die hy van Mavors zelf, tot dit gebruick ontfing.
 Wat schutter schiet een' pijl, 't en zy uit uwe kokers?
 Is d' aerde uw aenbeeld, zijn uw vuisten niet de mokers,
 Die 't al vermorselen, en brijzelen, als glas?
 Wat meeren overstaptghe niet, gelijck een' plas?
 Men hoorde Illyricum verwonnen deerlijck schreien,
 De Thrax, en Macedoon, en Mysie, en Achaien.
 Al wat aen deze zy van d' Alpes ackers bouwt,
 In dal, of op geberght, zijn eige kracht mistrouwt.
 Ghy hebt Hesperien, en Gallien doen roocken;
 Den Donau, en den Rijn de horens knap gebroken,
 En maeide met uw zein, met eenen slag, om veer,
 Al wat 'er 't hoofd opsteeckt, aen 't Adriatisch meer.
 Zou zulck een God zich aen een wasse pop vergaepen,
 En reuckloos zijn fortuin in haren schoot verflaepen?
 De Goden hoeden ons voor zulck een lasterstuck.

Ar. Alcides zelf droegh wel het zachte minnejuck,

M A E G H D E N .

Ley leeuwshuid af en knods, voor lieve goelijckheden,
 En stond naer joffrengunst met vleiende gebeden.
 De boogh wil in den krygh niet staegh gespannen staen.

Be. Het minnen is in 't end hem jammerlijck vergaen;
 Toen hy van Dianier onweetend werd vergeven,
 Door 't offerhemd, met gift van Nessus bloed bewreven.
 De wellust heeft gevaer, en duizend zorgen in.

Het zwaerd des Krijghs verroeft by 't wapentuigh van Min.
At. Och Beremond, mijn oogh zou al te deerlijck doolen,
 Indien 't meer schoonheid zagh in Keulens gloende kolen,
 Dan in de kolen, die in Ursuls aenschijn staen.

Indien het zwymen van dees Stad, dees halve Maen,
 Besprengkelt van den Rijn, meer lofs werd toegeschreven
 Van my, dan 't geen men ziet in Ursuls aenschijn leven.
 Zy mengt eerbiedigheid met een vrypostigheid.
 Het vriendelijck gelaet, verzelt de majesteit.

Al dooldeze onbekent, noch zou men zien en hooren,
 Dat dees van Konings bloed, en stam most zijn geboren.
 Men wensch die vrouw geluck, die haer ter weerd braght,
 En 't schip dat herwaert dreef met zoo een' schat bevracht.
 z'Ontschuldighde zich zelf, toen d'oogen my bekoorden,
 Of zy mijn Majesteit onwetende met woorden
 Gewond had, ja voorwaer wel doodelijck gewond,
 Met die begaefde tong, met dien koraelen mond.

Die Meeremin wou juist dees oevers niet vermyen,
 Om my, op 't vaste land, dees schipbreuck te doen lyen.

Be. Ick moet, o Vorst, met u bekennen, dat die geen,
 Die Ursul zonder min aenschouwt, eer marmersteen,
 Of harde rots gelijkct, uit Kaukasus gehouwen,
 Dan eenigh mensch, dien wy rechtschapenheid vertrouwen.
 Waer vind men in al 't heir zoo stout een' oorlooghsman,
 Die koel en liefdeloos dat aenschijn aenzien kan?
 Hoewelze, door den drang der kryghsliên, ingetogen,
 En schaemrood heenen tred, met neêrgeslagen oogen;

T R E U R S P E L .

Den dartlen straf ontmoet, den zedigen beleeft,
 En niemants vlam, noch vier het minste voedsel geeft.
 Maer evenwel een' held ten scepter opgewassen,
 En 's weerelds heerschappy, zou 't al te qualick passen
 Te slijbren in het veld, en buiten 's oorlooghs baen,
 Tot argernis des volcx, dien onwegh in te slaen.
 Ghy zijt in 't Scytisch heir van kindsbeen opgetogen,
 Hebt uit uw voesters borst dien strijdbren aerd gezogen.
 Een beucklaer was uw wiegh, de kille stroom uw bad,
 Geweer uw poppetuigh, en eerste kinderfchat;
 Voortaan het ridderspel, een weeligh paerd te temmen,
 Den Donau op zijn smalst, dan wyder overzwemmen,
 En leeren hitte en kou verduuren zonder pijn.
 Uw zwangre Moeder zagh, hoe yemant, in den schijn
 Van Mars, haer vrucht het zwaerd quam binden op de zyde,
 En u tot zijn outaer, van uw geboorte af, wijdde.
 O onverwinbre Vorst, bedenck eens wie ghy zijt,
 Wat ampt ghy nu bekleed. noch laet ons dit verwijt
 Niet snyden in het hart, dat Attila aen 't sussen,
 Zich van een Christe non in 't bedde laet verbluffen.

At. Och Offervinder, 't oor is voor die rede doof.

Be. Bega geen legerschand, noch brandmerck 't Hunsch geloof.

At. 't Geloof moet in een' Vorst wat dulden en gehengen.

Be. Hy magh zich in geen echt met heiloos bloed vermengen.

At. Zy zal door hooger hoop zich voegen naer ons wet.

Be. Hardneckige aerd volhard in d' aengebore smet.

At. Ick wacht haer vast. misschien laet zy heur dwaeling varen.

Daer komtze. quijt uw ziel, of ghy heur kunt herbaeren,

Terwijl ick spreecken ga mijn Maerschalck Juliaen.

De Goden laeten dit naer mynen wensch vergaen.

Beremond. Vrsul.

Doorluchtigste Vorstin, de Vorst heeft my geboden
 U ten outaer van Mars, uit zijnen naem, te nooden,

Door

Door deernis met uw vloot, en Maeghdelijcken floet.
 Nu kuntghe, wiltghe noch, het Koningklijck gemoed
 Verzachtende, zoo veel geboeide zielen slaecken,
 Door eens het outerbeeld met wieroock te genaecken.
 Berau kort, dewijl de krygh geen uitstel lijd.

Vr. Het zy ghy Wichelaer, of Offervinder zyt,
 Wat verghtghe my, 't geen strijd met ons gewoone zede?
 Ick heb my al beraên, en ben in God te vrede.

Be. Te vrede? weetghe niet wiens Goden ghy bestrijd?

Vr. Uw Afgoôn, ick beken 't. *Be.* Zoo gaetghe 't leven quijt,
 't En zy ghy Christus naem verzweert voortaan te noemen,
 En eert die rechte Goôn, waer op wy Hunnen roemen.

Vr. Wy roemen eenen God, die alles heeft gebouwt.

Be. Dien blooden dooden God, gehecht aen 't schendigh hout?

Vr. Dien oock, die alle maght door 't sterven heeft verworven.

Be. Der Scythen Goôn zijn noyt begraven noch gestorven.

Vr. 't En waer misschien Jupijn, wiens graffte Kreten eert.

Be. Iupijn met Mars om hoogh alle andre Goôn regeert.

Vr. Neen Christus heerscht om hoogh met zijnen lieven Vader.

Be. Wiens eenige afkomst werd verkocht door dien verraeder?

Vr. Een Vader, die ons vrijt door dit verkochte goed.

Be. Door 't storten van zijn Kinds onnozel hartebloed?

Hoe kan een Vaders hart zijn afkomst zoo vergeten?

Vr. Hoe kan Saturnus zelf zijn eige vruchten eeten?

Be. Wie droegh 't begraven kind herlevende in Gods schoot?

Vr. Wie voerde uw' Herkules ten hemel, na zijn dood?

Be. Uw rot verslind, en snijd het menschevleesch aen deelen.

Vr. Neen ghy, na'et moorden, stroopt uw vyands beckeneelen,

De huid al warm van 't been, vergult die tot een' kop,

Verzwelght het laeuwe bloed: verkropt uw' helschen krop

Met vrouweborsten, zoet van smaeck, met mannespieren;

Min redelijck dan zelfs de wilde woefte dieren,

En 't al verslindend woud, dat noit at zijns gelijk.

Be. Wy Scythen offren Mars slechts vyanden van 't Ryck,

Die zich aen onze Goon , en Koningen vertaften .

Vr. Uw Tauren offeren Diaen d'uitheemsche gasten ,
 En paeien de Godin met lillende ingewand ,
 Van menschen zonder schuld , een gruwzaeme offerhand .
 Ick zwijgh van kindervier ; van die , om scheel van Goden
 Vol haets , den nagebuur ter offermaeltijd nooden ,
 Op kruiswegh , en by kerck , vol galms van pijp en zang ,
 En harden 't , nacht en dagh , wel zeven etmael lang .
 Met nuchtren zinnen dan , na' et huppelen en danffen ,
 Malkandren onderling , by tafelen en kranffen ,
 Gezeten in den baerd : een yeder vuisst een klaeuw ,
 Vol ooggen , en vol bloeds ; en , na dien moord , al raeuw
 Den doode nagebuur half levende opgegeten .
 Quansuis de Godheid smaect die kostelijcke beeten .
 Zoo voed het Heidendom een eeuwich moordkrackeel .
 Zoomaect het van de kerck een schricklijck moordtooneel .

Be. Uw Priesters paeien God noch daeghlix op d'outaeren
 Met been , en brein , en bloed , waer in de zielen waeren ;
 Een leckre spijs , een dranck , die boven nektar smaect .
 Wie 't Hunsch geslaght dan scheld , en menscheneeters maeckt ,
 Gelyck 't gerucht nu loopt , die maeckt hen noch wat beters
 Dan 't Christen volck , met recht gescholden Christeneeters .

Vr. Ons Priesters luisteren naer geen' verzierden vond ,
 Maer naer d'onfeilbre stem , 't Orakel van Gods mond ,
 Naer Jesus , 's hemels tolck , d'almachtige , en alwijze ,
 Die , onder schijn van weite , en wijndruif , tot een spijsze ,
 En dranck , zijn lijfen bloed , des nachts , gaf , aen den disch ,
 Zijn jongren . Heidsch brein , dat Gods geheimenis
 Noch mond gelooft , durf bits ons Christeneeters noemen ,
 Om met die lastering zijn' moordlust te verbloemen :
 Maer zoo door ons outaer des Hooghsten eer verkort ,
 Ofeenigh mensch , aen lijf of lidt , beledight word ,
 Zoo ruim ick 't veld van zelf , en geef u dit gewonnen .

Be. By u verheft men hoogh de zuiverheid der Nonnen ,

En echteloozen staet , met hoop van dubbel heil ;
 Daer midlerwijl de faem geen ander volck zoo geil ,
 Noch hitfigh scheld dan dit , 't welck , op de vont geteeckent ,
 Zelf overfpeel geen fchand , noch bloedschand schennis rekent ;
 't Welck , onder fchijn , dat elck de Godheid offer brengt ,
 De lampen dompt , terftond in 't honderd zich vermengt ,
 En acht georelooft een blinde en donkre schennis .

Vr. Een maegd aen God verlooft , als ick , heeft gansch geë kennis
 Aen zulck een vreemde tael , die ghyliën best verftaet .
 Dit weet ick , waer een Hun of Got zijn klauwen flaet ,
 Al roockende van moord , daer blijft niets ongefchonden .
 Hun dartle moedwil staet aen kerck noch koor gebonden .
 De wyde weereld waeght van 't jofferengefchreeuw .
 En wat mijn heir belangt ; des winters viel noit sneeuw
 Zoo zuiver , uit de lucht , op uw Rifeefche bergen ,
 Als Urfuls Maeghden zijn , die sneeuw en hagel tergen .

Be. Beleefde Maeghd , ghy streckt u zelve een laftigh juck .
 Geluckigh ftond uw staet , begreep ghy uw geluck .

Vr. Ontdeckme mijn geluck , waer in het zy gelegen .

Be. In 't hart van Attila , tot Urfuls hart genegen .
 Val Mars terftond te voet , uw' dooden ongod af .
 Verbid dees bange Stad van haer gedreighde straf .
 Befcherm uw eigen lijf , met eenen d' andre troepen .
 Aenvaerd des weerelds kroon : ghy wordt'er toe geroepen .
 Britanje waer te klein voor zulck een groote ziel ,
 Op wie het keurigh oog des grootften Konings viel .
 Al 't leger offert u zijn beuckelaers , en speeren ,
 Ghy kunt dit oorlooghspjel in Bruiloftfpiel verkeeren .
 Hoe beurt uw Eiland dan ten hemel zynen kop !
 Hoe haelt dit huwelijck uw' ftam zoo hoogh in top !
 Nu ghy op 's Vorften troon zoo trots te prijck gaet zitten ,
 En paert de wapenen der Hunnen met uw Britten .
 De heerelijckfte kroon beftraelt alree uw hoofd .

Vr. Uw aenzoeck koomt te fpa , by een aen God verlooft .

T R E U R S P E L .

Ick heb een' Bruidegom , een eenigh' Zoon , verkoren ,
 Den schoonsten , die noch oit van vrouwen werd geboren ;
 Den maghtighsten , die oit een Konings troon bezat ;
 Den rijcksten , die oit roemde op onuitputbren schat ;
 Den goedertierensten , die yemant viel genadigh ;
 Getrouw in zijn belofte , in liefde , en min gestadigh ;
 Dat 's Jesus , dien ick min , en voor wiens kroon ick stry ,

Be. Hier koomt al weer een vlaegh , de zelve raezery .
 Ontstelde harffens , och ! hoe zal ick u genezen ?
 Versmaed ghy Attila ? wie kan toch grooter wezen ?
 't Gestarrent suizebolt , het aardrijck beeft voor hem .
 De baeren van de zee gaen glippen voor zijn stem .
 Zijn scepters reicken , van Maëotische moerasschen ,
 Tot aen de golven toe , die Atlas voeten wasschen .
 In 't Noorden hy den kop des Ysbeers stucken slaet .
 In 't Oosten deift voor hem de schuimenden Eufraet .
 In 't Zuiden zweeten Nijl en strand der Africaenen .
 Versmaedghe 't godlijck hoofd van zoo veel onderdaenen ?

Vr. 'k Versma dat gruwlijck hoofd , dien borsteligen baerd ,
 Dien platten neus , 't gezicht , dat ongediert vervaert ,
 Dien muil , die Jesus bloed verzwolgh met droncke togen .
 De tyranny ziet hem ten norffe en dwaelende oogen
 En aenzicht uit . 'k versma dat zwijnshair van dien Scyth ,
 Daer d'aerdboôm niet alleen , maer God om hoogh van lijd .
 't Onnozel zoghlam zal met wreede wolven paeren ,
 De bloode tortelduif in 't arendsneft vergaeren ,
 Het kiecken , en de vos gaen treên in een gespan ,
 Eer ick Gods trouw verzaeck , om zulck een aertstyran .

Be. Zoo u de Veldheer niet gedreight had , heet van tooren ,
 Toen ghy hem flus begroete , en eer beweest , mijn ooren
 Die zouden ongebelght niet hooren zulck een smaed ,
 Dien Grootvorst aengedaen , die naer uw huwlijck staet .
 Vorstinnen weeten , hoe men Koningen bejegent ,
 En wat heur past , die min met kroonen zijn gezegent :

Dies bid ick , toom uw moed , gестeurde Koningin .
 Aenvaerd dit wierroockvat , het pand van 's Konings min .
 Vergun my toch dees eer , dat ick uw ziele redde ,
 Uw lijf met een , en ley zoo schoon een Bruid te bedde .
 Vat aen dit wierroockvat , en nader het autae ,
 Een toevlugt , en een wijck , in 't uiterste gevaer .

Vr. Vergeef het my , o God , heb ick dees reine handen
 Besmet door wierroockreuck voor afgod Mars te branden .
 Ben ick van Wichelaers verraeden , en verrascht :
 Heb ick my schandelijck bezoedelt en vertast .
 Daer leit het godloos vat , gebryzelt en gebroken .
 Genade , o God , indien ick 't offer heb geroken .
 Mijn Bruigom , heb ick oock , op dit afgodisch feest ,
 Door 't wierroockvat verzaeckt den trouwring van uw' Geest ?
 Wat Rijn , wat stroom , wat meer , wat grondelooze plassen
 Vermogen lijf en ziel van deze vleck te wasschen ?
 Messias , slaeptghe nu ? en vaertghe niet beneën ?
 Ghy hebt weleer de slang den neck en kop vertreên .
 Vertre dit loos serpent , dat door vervloecte wetten
 Uw kuische zielen durf bezoedlen en besmetten .

Be. O Vader Mars , Iupijn , Merkuur , en Herkles , ziet ,
 Wat durf dit heiloos zaed , wat gruwlen doet het niet ?
 Verdaedight , het is tijd , uw heilige offerdissen ,
 Uw beelden , tempelen , uw zielgeheimenissen ,
 En d'offervaten , uw' autae ren toegewijd .
 O Goden , toont dat ghy geen blinde Goden zijt ;
 Gelijck d'erfvyanden , die uwen dienst verzworen ,
 Dit daeghlix in den mond , en op de tonge voeren .
 Gequetste Goden , toont , dat ghy uw haeters haet ,
 En die uw Godheid schend niet ongeschonden laet .

Attila. Beremond. Iuliaen .

HOe roeptghe zoo verbaeft ? begintze niet te wijcken ?
Be. Daer vlucht dat helfch gedroght : dat heenen gaetze strijcken .
 Men

Men volgh heur na. men straf dit lasterlijk bedrijf.
 Moet ons godvruchtigheid dit lyden van een wif?
 Van een die achter land de landen gaet beroeren,
 En op haer zyde treckt al wat zy aen kan snoeren?
 Dit wieroockvat getuight van haeren overmoed.
 Daer leit het neergefmackt, getrappelt met den voet,
 Geborsten, en gebluft, in ste van aengebden;
 Gods wieroock hier en daer in slyck en stanck vertreden,
 In 't aengezicht van 't beeld, van onzen Vader Mars.
 Ghy ziet dit beeld gekeert. de God ziet overdwers.
 Hy heeft het gruwelstuck alree den neck geboden.
 Rechtvaerdighste, waeck op. verdaedigh 't Recht der Goden.

At. Hebt ghy haer niet verzet, en gafze niet wat bots?

Be. Zy luisterde naer my, gelijk een doove rots
 Naer 't ruijschen van de zee. wie zagh oit yet verkeerders?
 Zy luisterde, gelijk, naer 't prevlen des bezweerders,
 De slang, die met den staert zorghvuldigh d'ooren stopt.
 z'Is, tot de keel toe, dicht van Christus lucht gepropt,
 In dwaeling opgegroeit. zy schuwet gezonde spijzen,
 Als doodelijck vergif, en spreeckt 'er van met ijzen.

At. Een jong scholier hoeft tijd, en klimt van trap tot trap.

Be. De kruick houd allerlangst den reuck van 't eerste sap.
 De puimsteen bryzelt eer den diamant tot mortel,
 Dan ghy dit steeckligh zaed, dit onkruid, met den wortel
 Geheel en al verdelght. de boosheid hecht te vast,
 Die in gebeente, en mergh van jongs op groeit en wast.
 Dit wulpsche brein durf stout dien gryzen baerd bedillen.
 Die haer verzetten wil, zal tijd en arbeid spillen.

At. Mijn Venus, mijn Godes, benydghe Adoon uw min?

Be. Misschien tot uw geluck. wie zijn doodvyandin
 Het bed vertrouwt, behoeft gewisse en vaste borge,
 Dat zy, als Belus zaed, hem prieme noch verworge,
 Die, droncken van den most, in haeren arrem slaept.
 't Autaerboeck van dit rot verhaelt een stuck dat gaept,

M A E G H D E N .

En slaet op deze zaeck : men magh het overwegen .
't Affyrisch leger hiel een Ioodsche stadt belegen .
Een uitgemaecte Weeuw komt listigh uit in 't end
Naer 't leger , en bekoort den Veldheer in zijn tent ,
Die luttel docht , dat zich 't Hebreuwsche volck wou wrecken .
Zy munt in schoonheid uit . z' is prachtigh uitgestrecken ,
Met perlen en gesteent . een aengenaeme geur
Van myrrhe rieckt het hair en alle leden deur .
Hy moe gedanst , en heet , verwacht zijn lief in 't bedde .
Die schalcke , op datze zich en hare burgers-redde ,
Na'et samlen , grijpt in 't end , zoo schelmfch , als onvervaert ,
Daer Holofernes ronckt , met d'eene hand het zwaerd ,
Dat aen de bedsteê hangt , met d'ander hand de locken ,
En houwt hem 't hoofd van 't lijf , en zoo naer stadt getrocken ,
Met dezen vetten roof ; die 's morgens , als het daeght ,
Ter muren af , den schrick in 't gansche leger jaeght ,
En 't heir verstroit . geloof , dit zijn van haer gezellen .
Zy vlammen op de mujs , en vaele muizevellen :
Zoo schelden zy den Hun , om zyn gewoone draght .
Wie weet wat deze vloot u brouwen wil by nacht ?
In wat verstand zy staen met dees beneepe wallen ?
Hoe 't zy , dit Maeghdenheir my geenfins kan gevallen .
Trock vrouwvolck oit met mans zoo sterck op legers aen ?
Dees Ursul speltme krijgh , met haer gekruifte vaen .
Waeck op , eer zy u tent gewapent overrompelen .

Iu. 't Is overwegens waerd . de Hopliên mogen mompelen ,
Dat Attila niet meer in 's oorlooghs renbaen loopt ,
Noch 't brieschend paert van Mars met scharpe sporen noopt .
De laffe soudenier , getreên in 's meesters stappen ,
Zal , sluimrende op de wacht , van dagh tot dagh verflappen ;
De Keulsche Burgery herscheppen aem en moed .
De Koningh zie wel toe , en raem een' vasten voet .

At. Mijn hart gevoelt de Liefde en Oirbaer t'zamen sryen .
Besluit ghy met u beide . ick laet u twee betyen .

Beraemt-

Beraemt ghe , dat men geen van 't Maeghdenleger spaer ,
Zoo wil ick dat men noch de Koningin bewaer .

Rey van Agrippiners.

Zang.

O Agrippine, 't hoofd der Belgen ,
En alleroudste Stadt na Trier ,
Daer Ubien met Roomsche telgen
Geylochten werden , toenze hier
Gejaeght , den Rijnstroom overvoeren ,
Om woest geweld te wederstaen ,
En , voor Vipsaen , uw Vader , zwoeren
August , zijn Schoonvaer , onderdaen
Te blijven , als zy Cæsar deden :
Ghy Rijnstad zyt , gelijk een klip ,
Veel stormen moedigh doorgestreden ,
Van ouds , en lang eer Mark Agrip
(Spijt Maes en Moezel , uw gebuuren)
Ley d'eersten grondsteen van uw muiren .

Tegenzang.

Ghy werd naemhaftiger door zyne
Doorluchtigheid , en danckt hem noch .
Ghy baerde uw Voester , Agripyne ,
Gekoestert met uw druivezogh ;
Gewieght op 't ruiffchen uwer Beecke ;
Dies zy u heuren naem vereert ,
En , trots al d'omgelege streecke ,
Met eenen bouw troep u vermeert .
Toen scheen , door 't steigren uwer wallen ,
Al wat den Rijn , uw stroom , bevocht ,
Een nieuwe schrick op 't hart te vallen ,
Ghy werd begroet en aengezocht .

M A E G H D E N .

Al die naer 's Tibers vriendschap stonden
Gezanten aen uw Vaders zonden .

Zang .

Ghy waert van aenvang Rome in zeden ,
En straeten , en gebouw gelijk .
Ghy had uw Capitoel , betreden
Van Raed en Ridder , streckte een wijk
Den bangen balling met uw grachten .
Trajaen ontfing hier kroon en staf ,
En ghy uw driemael vijf geslachten ,
Die hy u met veel vrydoms gaf ;
Om op het burgerlijck te passen ,
En raed en oorloogh te bekleên .
Dees Adel , zedert aengewaffen ,
Gaet moedigh op zijn schilden treên ,
Verdient door prijs , in krijgh gestreecken ,
Of steeckspel , daerze niemant weecken .

Tegenzang .

Maer uwe glori ging veel verder ,
Dan d'eer van 't Keizerlijck verbond ,
Toen d'eerste Apostel , en Aertsharder
U zijn' Scholier Materren zond ;
En uwe Burgers , tam als schaepen ,
Gebogen voor 's Aertsbisschops staf ,
Hem offerden geweer en wapen ,
En , zweerende Teutates af ,
Oock Hesus gruwelijcke autaeren ,
Gekristent werden op hun hoofd ,
En stonden zedert , als pylaeren ,
Van kerck of Godsdiens't noit berooft ,
Gelijck veel omgelege landen ,
Herfmet door bloedige offerhanden .

Zang.

Ghy volght der wyze Vadren regel.
 De sleuteldrager, Gods poortier,
 Bewaect uw poort, bewaert uw zegel,
 Aen parckement, of op pappier,
 Ghy zelf der Heiligen gebeenten,
 En 't overschot des Martelaers,
 In goud, en zilver, en gesteenten,
 Verlicht van lamp, en wassckaers.
 Ghy eert de Mauren, en Thebaenen,
 Die 't veld bebloedden, om de Stad,
 En streên met omgekeerde vaenen,
 In 't perck, daer Jesus voor hen trad.
 Kappellen, cellen, kloosters, kercken
 U meer dan muur of torens stercken.

Tegenzang.

Benijde Stad, waer toe geboorte
 En aenwas van uw' ouden wal
 Geroemt? nadien men, voor uw poorte,
 Vast dreight dit Ellefduizendtal,
 En u met fackelen, zwaerden, koorden;
 Nu's oorlooghs onweêr ijslijck raest,
 En schricklijck buldert, uit den Noorden,
 En in den brand der huizen blaest.
 Wat baeten u de gryze haren?
 Wat baet der mannen arrebeid?
 Wat kercken, kloosters, of autaeren?
 Indien een Hun, Gods vyand, zeit,
 Als 't licht uw smoockend puin beschyne:
 Op deze plaets stond Agrippyne.

H E T D E R D E B E D R Y F .

Burgemeesters. Aertsbiffchop. Rey van Agrippiners.

K Lim zacht , vermoeide Vorft , geef my uw rechte hand .
 Nu zet u hier . dees trans heeft over ' t platte land
 Zijn uitzicht . ick verneem alree des Konings tenten .
 Ick zie het Maeghdenheir , verdeelt aen regementen ,
 Als in flagorden ftaen . *Aer.* O Jesus , trooft uw volck . (wolck?
 Waer ftaenze ? *Bur.* Naer den Ryn . *Aer.* Beneên die heldre
Bur. Al recht . *Aer.* Getrouwe God , hoe kuntge dit verdragen ?
Bur. De vyand heeft een zeiffenwagenburgh geflaegen
 Naer Stad toe , als een wal , die ftoot haer voor de borft .
 Het voetvolck van weerzy , gelijk een yfre korft ,
 Bedeckt de lendenen . de ruiter , op de hielen
 Van achter , kleed den rugh van dees gedoemde zielen .
Aer. Zoo ziet men voor de banck een ftomme kudde ftaen ,
 Terwijl de flaeger zich gereed maect , om te flaen ,
 En mes en reedschap flijpt . *Bur.* Wat middel om befchermen ?
 Wat raed ? men hoort de Stad , en alle dochters kermen ,
 Van torens , muur , en poort . het grimmelt 'er van liên .
 De daecken zitten fwart , om 't fchouwfpel aen te zien ,
 Zoo verre d'ooghftrael reickt door eenen nevel traenen .
 Hoe stillen wy 't gekrijt van zoo veel onderdaenen ?
 Men wringt de handen vast met jammerlijck misbaer .
 Men krabt den boezem op . de handen gaen in 't hair .
 Men kan het volck van wal , noch steile torens weeren .
 Dit kermen moght ten leste in oproer wel verkeeren .
 d'Oploopende gemeent vervloecht de hoofden vast .
 't En zy men middel raem , ick zie de Stad in laft .
Aer. Toen dit verwaten Hoofd gereed stond met zijn fchaeren ,
 Om daetelijck , daer Paeuw , en Mincius vergaeren ,
 Te zetten over froom , recht toe naer Vatikaen ,
 En 't heiligh Capitoel , zat elck om 't zeerft belaên .

TREURSPEL.

Geheel Italien, verlaeten, en verlegen,
 Zagh deerlijck uit om trooft: maer alle harten zeegen,
 Behalven 't leeuwenhart van Leo, die den Stock
 En Vlegel van Gods Stoel groothartigh tegens trock,
 Met zyn' gekruiften staf; gehult met myterstraelen;
 Gevolght van Biffchoppen, en pracht van Kardinaelen,
 En schutte op zijnen staf dien vreesfelijcken slag,
 Ia broght den schrick in 't hart, dat God noch mensch ontzagh.
 *k Voel Leos yver brand in mijn gemoed verwecken.
 Men laetme flechs begaen. ick wil hem tegenstrecken,
 Zoo daetelijck. 't is tijd. men laetme flechs begaen.
 Ick wil met mijn gezicht dien Bazilisk verslaen.

Bur. De kudde geest zoo licht den Harder niet ten besten.

Aer. Quam Aniaen niet weêr behouden in zijn vesten?
 Schold hy dien Heremijt dat dreygement niet quijt?
 Heeft Lupus zoo zijn stad, zijn schaeps koy, niet bevrijt?

Rey. Verlaet de Harder ons de kudde zal verstroyen.

Bur. Die bloedmuil zwoer met tack, en wortel uit te roien;
 En met zijn winterbijl te slechten, vlack als slijck,
 Dit doornen bosch, het welck den Roomschen tot een wijck,
 En oorlooghszetel streckt. hy scheld een bosch van doornen
 Dees Stad, om datze draeght een kroon van spitse toornen,
 Op haer gezalfde kruin. zy dreigenze algelijck,
 Om haer getrouwigheid aen Rome, en 't Roomsche Rijck,
 Welx maght de Noorman zwoer te kneuzen, en verdelgen.

Aer. Ick kan 't in eeuwigheid verduwen noch verzwelgen,
 Zoo koel, zoo schandelijck, en zonder weer te bien,
 Met goeden oogen dus, dit treurspel aen te zien.
 Een yeder volgh zijn zin: ick wil my zelven quijten.

Bur. Men zalme nimmermeer flaeuwhartigheit verwijten.
 Zoo wil ick liever zelf ('t is tijd om werck te spoên)
 Met al ons Ridderfchap, een' stercken uitval doen,
 En midden in den drang met al dees Maeghden sterven;
 Zoo blijckt het noch, dat wy noch hart noch yver derven.

- Rey.* Zoo waer de Burgery een lichaem zonder hoofd.
 Wy zijn noch niet geheel van ons verstand berooft.
 De Burgers zullen u dat nimmermeer vergunnen.
- Aer.* Wy moeten gaen, en doen altzaemen wat we kunnen.
 Dit schichtigh stuck vereifcht een kort en snel beraed.
 Stijght af met my, ick hoor al weêr gerucht op straet.

Juliaen. Attila. Beremond.

- I**ck heb, om vader Mars met heiloos bloed te zoenen,
 De maeghdevloot gedeelt in ellef Legioenen,
 Omringt met ruitery, en voetvolck, in 't gezicht
 Der Stad, die vol geschreis genade zingt, en zwicht.
 Men wacht op uw bevel, om s'trax dien roof te slaghten.
- At.* Men dient, om Ursuls wil, een dagh of twee te wachten.
- Iu.* De nood verbied het u, het krijghevvolck s'traet en vlamt,
 Op dit bekoorlijck slagh, het krijghevvolck raest, vergramt
 Dat 's Konings ooggen vast naer Ursuls ooggen draeien,
 En zy van 's oorlooghs oeght geen minnevruchten maeien.
 Indienghe 't Recht vertreckt, dit heir van wachten moe,
 Van geilheid aengeport, tast lichtlijck daedlijck toe.
 Ghy zult de dapperheid de zenuwen affnyen,
 En langer niet met Mars, maer onder Venus s'tryen,
 Met eenen laffen hoop, der Joffren vleiery
 Zal 't leger om doen slaen, en trecken op haer zy.
- At.* Och Juliaen, de Min verbied dit bloed te storten.
- Be.* Ghy zult der Goden, oock uw eigen eer verkorten.
 Waer suft nu Attila, die, met gelaersden voet
 Eens stampende, van schrick den aerdboom davren doet?
 Zijt ghy 't niet in wiens deughd wy Scythen zijn gehouden?
 Die 's grooten Cæsars stoel zyn' moedwil hebt vergouden?
 En doen bekennen, dat al 't Noorden roemen magh,
 Hoe Rome niet meer zy onwinbaer, als het plagh?
 Ick wou den Koning wel ['t beliefhem op te mercken]
 Met een niet veer gezocht en levend voorbeeld stercken.

TREURSPEL.

Uw' voorzaet zelf, die zege op 't godloos bloed bevocht,
 Werd uit den Ioffrenroof, de bloem daer uit gezocht,
 Een schoone maeghd vereert. Die krijgsheld, zoet op 't minnen,
 Docht langer om geen kroon, maer slechts om 't hart te winnen
 Van 't allergeelijckst beeld, dat in zijn harte lagh.
 Een Vorst, die 't al gebod, een boel naer d'oogen zagh,
 Werd slaef van zijn slaevin. zy bond het zwaerd in scheidde,
 Met vlechten van heur hair, en oorelooghde in vrede;
 Waerom het heir getergh, in 't ende aen 't morren viel:
 Dat hy verwijft, niet meer de rechte heirbaen hiel;
 Het Rijk veel afbreuck leed, ja schendigh most vervallen,
 Ten waerm'er in verzagh. zy stonden met hun allen
 Gereed, om tot de keur van een rechtschapen hoofd
 Te gaen, 't en waer de Vorst der Wyzen raed gelooft,
 En 't oproer daedelijck gestuit had, en bejegent
 Met Venus wederga, met schoonheid rijck gezegent;
 Betoonende, dat zy, met recht beminne waerd,
 Noch niet verbaesterd had zijn' eersten heldenaerd;
 En leggende eene hand op 't hoofd, de Schoone onthoofde
 Met d'ander, en dit vier in 't bloed der boelschap doofde.
 Dat voorbeeld streck een baeck, en ghy den onderdaen
 Een spoor. men vang van u dien Maeghdenoffer aen.
 Dan Ursuls doode lijf aen eenen pael geslaegen,
 Om door 't gezicht de Stad verbaestheid aen te jaegen;
 En als de zonne zinckt voor d'opgereze maen,
 De gansche maght van 't heir gedreven stewaert aen,
 Om met een' avondstorm dees zidderende wallen,
 Vol schrix, door zoo veel moords, al t'effens t'overvallen.
At. Ick zweer het by mijn hoofd, 'k en zal niet minder zijn,
 Dan eenigh voorzaet was, al waer het slechts in schijn.
 Als ick dien degen zwaey, zoo pas mijn spoor te volgen.
 De Min woed allerfelst, wanneerze word verbolgen.

M A E G H D E N .

Rey van Agrippiners .

Zang.

DE wijnpers van Gods grimmigheid
 Zal witte en purpre druiven parssen,
 En met een' rooden dauw vervarffchen
 Dit veld, dat om vervarffing schreit.
 Gods snoeimes strecken zwaerd, en spieffen;
 Zijn wijnbergh 't Ellefduizendtal,
 De druiven, die hy parssen zal,
 En aen den wijnstock Iesus wieffen.
 De paerdevoet dreight in dees druif
 Te trapplen met bloeddroncke hoeven
 (Helaes hoe drucken ons dees schroeven!)
 Dat hen het sap om d' ooren stuiſt.
 Die most wil ons te bitter smaecken,
 Maer alle Hunnen droncken maecken.

Tegenzang.

't Is Wijnmaend, 't is de rechte tijd.
 Laet dien Wijngaerdenier betyen,
 Die maet kan stellen yeders lyen.
 Hy zet den merckpael van den strijd.
 Hy geeft by beurte zon en regen,
 Dan zonneshijn, dan regenvlaegh.
 De zonne schijnt niet alle daegh,
 Noch juist wanneer 't ons valt gelegen.
 Het water leit niet eeuwich vlack.
 Het onweêr weet zijn tijd, en stonden.
 't Staet al aen tijd, en maet gebonden,
 Wat voorvalt onder 't hemelsch dack.
 Gods roeden, die het lichaem plaegcn,
 Zijn bezems, om de ziel te vaegen.

TREURSPEL.

Toezang.

Ghy zalige Englen altemael,
Ten dienſt der vromen, uitgelezen,
Daelt neder, yeder met een ſchael.
Koomt, ſchept het ſap der zuivre bezen,
En mengelt dit, dat bidden wy,
Met bittre traenen, die wy ſchreien.
Daelt neêr, onſterffelijcke Reien.
Verkeert dees gal in leckerny.
Verquickt ons, midden in doods pijn,
En parſt uit alſſem puick van wijnen.

HET VIERDE BEDRYF.

Attila.

BElafte mijn Kornels de Koningin te brengen;
Hoe zeer de Liefde raed heur leven te verlengen.
Was nu mijn borſt kristal, men zagh hoe 't waer geſtelt,
In 't hart van Attila, dat kleene en enge veld
Voor Liefde, en Eer, die daer met maght te velde komen,
Uit bittre vyandſchap, en punt, noch ſnede ſchroomen.
O hand! zoud ghy dien dolck wel durven domplen in
Dien boezem, en die borſt der lieve Vyandin?
Zoud ghy dat witte ſneeuw met purper durven mengen?
Kan Min die wreedheid zien? of ymmermeer gehengen,
Dat zy haer oogen luick? twee zonnen, daer de zon,
Op 't klaerſte van den dagh, niet tegens opzien kon.
Kan Min gedoogen, dat de kille Dood ondoie
Dit ſneeuw van 't aengezicht? dat die met rijp beſtroie
Die roozen op de wang, en fluit dien rooden mond,
Vol geurs? gelijk een hof, wanneer de morgenſtond
Met aengenamen dauw de bloemen, en de kruien
Bevochtight, en verquickt, en ademt uit den zuien.

Neen.

M A E G H D E N .

Neen, Attila uw minne is zoo noch niet verkoelt ,
 Dat ghy heur harte wond, en zelf geen wonde voelt.
 Ghy zoud, in Ursuls borst, uw eigen hart doorsteecken.
 Hoe kon uw vyandin zich mackelijcker wreecken,
 Dan door uw eige vuist beslechten dit krackeel ?
 Dees heuvel, die hier rijft, zal die een moordtooneel
 Verstrecken, in den ring van hopliën en kornellen ?
 Zal die het bloembed zijn, daer ick my schrap moet stellen,
 En houwen Venus roos van haeren teeren struick ?
 Op dat de lent beschrey het kostelijckste puick,
 't Welck in den roozegaerd eens Konings werd geboren ?
 Zal Venus voet nu bloën van dezen yfren doren ?
 Ick zelf een doren zijn in haer' gequetsten voet ?
 Op dat der bloemen zon, uit zulck een edel bloed,
 Verryze, tot vermaeck, en nut, en dienst der menschen.
 Mijn oogen zullen die dees leli zien verslenssen,
 En sterven, op het bed van deze groene zoôn ?
 Zal ick die blonde pruick haer goude Koningskroon
 Ontluisfren, en dit hoofd, wel waerd mijn kroon te voeren,
 Na'et sneuflen oock aen 't snoer van Nimroths zege snoeren,
 By d' andre Koningen, en koppen, dien mijn kling,
 Gelijck een staele wind, door neck en strotten ging ?
 Neen Attila, ghy mooght dit hemelsch zaed niet smooren ;
 Ghy moet nochtans, en hebt aut aer, en Goôn gezworen,
 En met gestaefden eed uw trouw aen 't Rijck verplicht.
 Zult ghy nu eer en eed vergeetende, zoo licht
 Verwaerloozen d' eer, door dapperheid verworven ?
 Is d' eerste vromigheid in u gemoed gestorven,
 Dat ghy, die noit voor stroom, noch bergen stilstaen bleeft,
 Niet, blanck in 't harnas, voort stads grasten overstreeft,
 Noch draeght de storremleer de voorste aen 's vyands wallen,
 En klimt, en wenckt uw volck, om moedigh aen te vallen ?
 Zult ghy, in 't hart geprickt van Cypris geilen srael,
 Uw triomfeerend heir verstrecken een schandael,

T R E U R S P E L .

Dat over bergen klinckt, en grondelooze plassen?
 Zult ghy in 't aengezicht der Stad ontharrenaffen
 Dit braef gewapent volck, dat in zijn volle krits
 Gereed fraet, om 'er in te vlieden met zijn spits?
 Maer hoe? ick raes, ick raes, en ben niet wel by zinnen.
 Rechtschapen krijghsman kan geen eer aen vrouwen winnen,
 Inzonderheid wanneer zy weerloos staen. en bloot.
 De Liefde, aen d' eene zy, aen d' andre zy, de Nood
 My trecken, elck om 't stijfft; gelijk de herrefftbuien
 Bestoocken, reis op reis, van 't Noorden en van 't Zuien,
 Een hoogh gewaffen eick, die over bosschen ziet,
 En diep in Taurus rugh zijn taeie wortels schiet.
 Hy kraeckt vast, en bestroit den grond met blad en lover,
 En helt ter flincke hand, dan weêr ter rechter over.
 Zoo word mijn vlotte geest gedreven heen en weêr.
 Maer hier koomt Beremond, hy loopt vast op en neêr.

Beremond. Attila.

SChep moed, doorluchtste Held. doe nu voor yeder blijcken,
 Dat ghy alleen niet zijt een Koning van veel Rijcken,
 Maer oock van uw gemoed; dat liefde tot uw Staet
 En glori vrouweliefde al veer te boven gaet.

At. Aertsoffervinder, och! ick legh te diep verzoncken.

Be. Grijp moed, een oogenblick, en daer mede is 't gekloncken.

At. O zuuren oogenblick, hoe streef ick u voorby?

Be. Sta vast een' korten stoot. zet liefde aen d' eene zy.

At. En of ick in dien strijd ten middewegh bleef steecken?

Be. Ghy zorgt vergeefs. ick zal u hart, en moet insprecken.

At. De liefde fraet en dreight, en maeckt mijn hart vervaert.

Be. 't Is ingebeelde waen, en geen bedenckens waerd.

At. De Geest zal, na haer dood noch waerende, zich wrecken.

Be. Zoo Mars zijn wierroockschuld niet eerst met Ursul reken.

At. De minne na liefs dood brand feller in 't gemoed.

Be. Men dooft die in haer asch: men bluscht die in haer bloed.

M A E G H D E N .

- At.* De traenen zullen my gestadigh staen in d'oogen .
Be. Ghy zultze aen 't heiloos lijck; en aen heur kleedren droogen.
At. Hoe scheid een minnend hart zoo noode van een vrouw !
Be. Die u zoo schendigh sehould , om d'aengebode trouw ?
At. De liefde is doof , en blind , en kan het al verdraegen .
Be. De liefde tot uw eer geneeze u van dees plaegen .
At. Men sla yet eerlix voor , dat Staet noch eere kost .
Be. Men waerschuw't u van Rome , en schrijft u post op post .
At. Is nu de Staet zoo veel aen eene Maeghd gelegen ?
Be. Zy won in 't eerst uw hart , nu grijptze naer dien degen .
At. Dien draegh ick op de zy , gelijk een vroom soldaet .
Be. Zijt ghy'er meester af , gebruick dien niet te laet .
At. 'k En wil met Ursuls bloed het zwaerd van Mars niet smetten.
Be. Zy smet 't autaer van Mars , zyn' godsdienst , en zijn wetten .
At. 't Besmette zwaerd zou staegh noch bloên voor mijn gezicht .
Be. Verschoontge 't heilig zwaerd , zo priem haer met een' schicht .
At. Mijn schicht , zal die het bloed der overschoone lecken ?
Be. Grijp moed. ick zal'er een' uit uwen koker trecken .
At. Ja treck 'er een' , die my dit bange hart afsteeckt .
Be. Aenvaerd dien schicht , noch noit in yemants bloed geweeckt .
At. 'k Aenvaerd hem blindeling. 'k gevoel mijn onvermogen .
Be. Zy komt met uw Kornels. stoot toe , en sluit uw oogen .

Vrsul. Attila. Beremond.

O Ntzichtbre Vorst , 'k verschijn al weêr , op uw ontbod ,
 En wacht van uwer hand mijn toegeleide lot .

- At.* Men telt uw mannelijcke en Maeghdelijcke troepen .
 'k Heb zommigen voor my gedaghvaert , en doen roepen .
 Men kan het gansche heir , van dezen heuveltop ,
 Met zinnen overzien , en tellen kop voor kop .
 Klim op. 't is tijd. men moet my d'uitgepickte wyzen .
 Ghy zult hen voor dees kruin al t'effens zien verryzen .
 Daer staet uw leger nu in zynen vollen krits ,
 Omcingelt van mijn heir , gewapent met het spits .

Mijn krijgshliên zouden eer verliest dan toornigh worden,
Op zoo veel aenzichten, al vierkant in slagorden,
Zoo schoon en braef, als oit Scythin te velde broght.

Vier regementen voor, en vier tot achtertoght,
In 't midden drie, dat's elf, die elck een Kruis opsteecken,
Behalven 't middelpunt; daer schijnt alleen t' ontbreecken
Uw trotse Kruisbanier, die past er wonder by.

Het mannevolck verstreckt de vlegels van weerzy.

De rechte vleugel draeght al geestelijcke kleeren.

De slinke wieck bestaet uit weerdlijcke Heeren.

Vr. O Ellefduizendtal, den hemel toegewijd,
Heldinnen, die voor d' eer van 't Rijck der Englen strijd,
Ghy Hoofden van Gods heir, verlicht van 's hemels straelen;
't Zy amptelooze Paus, Aertsvaeders, Kardinaelen,
Aertsbischoppen, met al dees Kerckelijcke pracht
En prael, 't zy Koningklijck, of Vorstelijck geslacht,
Baroen, of Edelman, altzaemen Jesus knechten,
Gevoert in 't martelveld, om zege te bevechten:
Ick groet u duizendmael, in 't lofsijck worstelperck.
Vecht nu voor Christus naem: ghy draeght zijn heiligh merck.
Uw zielen zullen, na dien veldslag, breed gaen weien,
En vaeren God te moet met roode lievereien.

At. Nu dien my op mijn vraegh, met kort en klaer bescheed.

Hoe komt dit reisbaer volck zoo kostelijck gekleed?

Hier vloeit al 'sweerelds schat by een van allen kanten.

Hier flickert Indien met al zijn diamanten.

't Is al schaerlakenrood, al purper, dat 'er blaectt,

Al sijn en louter goud, al zilver, dat 'er kraectt.

Vr. Ghy ziet verzaemt een volck van tweederleie standen,
't Welck op den hoogen dagh, en 't hooghtijd nu voorhan den,
Ter eere van het onbegrypelijck DrieEen,
En dat almaghtigh Hoofd, ten hemel ingestreên,
Op 't allerheerlijckst dus voor u kooft uitgestreecken.
Want schoon zy amptloos zijn, noch leenen zy het teecken

M A E G H D E N .

Van hun verlaeten ampt, op dat die zichtbre prael
 Gods vyanden, door 't oogh, tot in het hart toe strael,
 En krachtigh overtuigh 't herdneckige geweten.

At. Ghy Christenen weet ruim uw stucken uit te meeten.
 Wie voert de Maerschalck hier zo dicht voor my ten toon ?
 Wie is die grijze kop, die met een sluierkroon
 Zijn' myter driemael kroont, van steenen overladen,
 En van karbonkelen, vermaest van zijn gewaeden,
 En schitterenden staf, die driemael is gekruift,
 En goude sleutels draeght in zyne slincke vuift ?

Vr. Dat is Cyriacus, het Hoofd der Christe bende.

At. Een hoofd vol majesteit. my docht dat ick het kende.
 Hoe zweemt hy naer dien God, die, by den Eridaen,
 My onder oogen trad, en schielijck afdeed staen
 Van d' opgezette tocht; toen met den blooten zwaerde
 Een Godheid boven hem, voor bey mijn oogen, waerde,
 En blixemde. hoe is hy Leo zoo gelijk !
 Hy schijnt geboren, niet gekoren, tot zijn Rijck,
 En Opperpriesterdom. maer meld my dees twee andren,
 Die, stemmigh achter hem, gepaert staen by malkandren,
 Wier borststroock met een trits van Kruiffen hangt gelaen.

Vr. Men kent d' Aertsvaders dus, en d' een heet Kassiaen,
 Dien ick te Rome vond, en, met zijn wyze Griecken,
 My volgende, verstreckt een slaghever aen mijn wiecken ;
 Een, dien geleertheid noch godvruchtigheid ontbreeckt ;
 Een helder licht, daer elck zijn harffens aen ontfteeckt.
 Hy heeft de nevelen van menigh oogh geschoven,
 En toonde 't onderscheid van 't vatten, en gelooven.

At. Daer staet een Jongeling, recht achter hen, in 't wit,
 Vry schotigh, schoon van leeft, twee oogen, zwart als git,
 De baerd breeckt effen uit. een ruighte schijnt de kaecken
 Te kleên met gonde wol. de heldre steenen blaecken,
 Als starren, in de kroon, die hy zoo treflijck spant,
 En d' eedle scepter past te voeghlijck in zijn hand.

Vr. Ghy

Vr. Ghy hebt den Bruidegom gefchildert naer het leven .

Dat is Æthereus , die , met my afgedreven ,

Niet meer naer my , maer naer een rijcker huwlijck staet .

Hy heeft, dus jong van jeughd, gewraeckt het wulpsch gelaet.

Zoo stroopt de schandre slang haer huid in scherpe heggen .

Hoe wenscht hy , om Gods Rijck, dien rijcxstaf neêr te leggē .

Hy groetme noch van veer , voor d' allerleste reis ,

Tot wederziens by God , in 't hemelsche paleis .

Schep moed, mijn troost, schep moed, wy zullē haest vergaren ,

En 't sterflijck hier beneên , om hoogh 't onsterflijck paeren .

Zy groeten elck om 't zeerst , en worden my gewaer .

Mijn Kruisgenooten , zet u schrap op 't hoogh autaar .

Al d' Englen geven u den zegen , en 't geleide .

At. Twee vrouwen vatten daer een jongfken tusschen beide ,

Als of 't Gezusters zijn , indien ick recht bevroey ,

Bedaegt van oude . *Vr.* Al recht, mijn Moeder, en mijn Moey,

Met haren kleenen zoon , na mijnen Bruigom volgen .

Mijn Moey heet Gerasijn , die , over den verbolgen

En woesten pekelpas , my aen den Teems bezocht ,

En Ætna liet , door brand tot dezen Maeghdentoght .

At. Wie proncken achter haer met ongevlochte tuiten ?

Vr. Vier deughden in den aerd , alreede huwbre spruiten ,

Haer Dochters alle vier , die dus ter bruiloft gaen .

At. Men ziet dit Ellestal , als met een halve maen

Van elf Maeghdekens , van achter braef gesloten .

Vr. Die strecken voor Kornels van 't heir der Kruisgenooten .

Zy treden dus vooruit , en voeren 't leger aen .

Be. Monarch , ontruck haer toch die schandelijcke vaen .

At. Leg af 't schandael, waermeê ghy achter land loopt swervē:

Vr. Rechtschappen vaendrigh moet en wil by 't vaendel sterven .

At. Ontzeghtghe my dees vaen , die 't leger schande aendoet ?

Daer leit de vaen , en 't Kruis. ick trap het met den voet .

Be. 't Gaet wel. verzet haer zoo die onverzetbre zinnen .

Vr. Ghy broedermoorder, most dien Maeghdemoord beginnen

M A E G H D E N .

- Met zoo een schendigh stuck, als 't schenden van het Kruis,
 Zoo komen u met recht Gods plagen t' effens t' huis.
- Be.* Word een Monarch nu dus van zijn slaevin versproken?
 Stop toe dien lastermond. *At.* Ick heb mijn leedt gewroken.
 Zy leit'er toe. zy zwijmt. zy sterft. zy geeft den geest.
- Be.* Ghy quijt u als een Held. zoo viert men Mavors feest.
At. Nu krijgshliên, valt'er aen, ghy ziet mijn fabel zwaeien.
 Zoo moet men Vader Mars met Maeghden offer paeien.
 Daer briescht de dertle hengst op trommel en trompet.
 Daer gaet hy in een zee van breinen bloed te wed.
- Be.* Ghy kunt de feest van Mars niet koninglijcker vieren.
 Een ander paeit Jupijn met honderd witte stieren ;
 Ghy Mars met vyanden van 't menschelijck geslacht,
 Ey duizenden. 't gaet wel. het offer is volbraght.
 De Veldheer, die verslapt van minne werd geoordeelt,
 Beneemt alle achterdocht door zoo een levend voorbeeld.
- At.* Kornels, men recht dit lijck, voor 't ondergaen van 't licht,
 Terstond aen eenen pael gebonden, in 't gezicht
 Des muurs, om door dien schrick 't hardneckigh volck te dwin-
 En yeder hou zich reed, men zal de Stad bespringen. (gen,

Rey van Agrippiners.

Zang.

WAer zijn de maeghden ? waer de vrouwen,
 Die zich van schreien nu onthouwen ?
 En niet met ons heur hart uitklaegen,
 Om dees bedroefde nederlaegen ?
 Men hoorde, eer noch trompetten gingen,
 En trommel sloegh, dees Maeghden zingen,
 Terwijlwe smolten in ons traenen.
 Men zeit dat zich de veege zwaenen
 Noch met een' lofzang dus vermaecken,
 Wanneerze zien de Dood genaecken.

TREURSPEL.

Na'et zingen gaenze , zonder kermen ,
 Malkandren kussen , en omarmen .
 Hier scheiden tweederleie staeten ,
 Die zich op eenen God verlaeten .
 Hier ziet men Vorsten , en Vorstinnen ,
 En Koningen , en Koninginnen ,
 Ja Paus , Aertsvaders , Kardinalen ,
 Aertsbisschoppen , en Priesters praelen
 Met 's werlds allergrootste schande ;
 Verwezen tot een offerhande ,
 In 't aenzicht van zoo veel tyrannen .
 Hier groeten maeghden , vrouwen , mannen ,
 En jongelingen vast malkandren ,
 En 't aenschijn weet van geen veranderen :
 Niet eene heeft haer verf verschoten .
 Verwanten , vrienden , speelgenooten ,
 Een yegelijck voor ander vlugge
 Bied 's werlds ydelheid den rugge .
 De Hunnen staen van spijt en zwellen ,
 Als zy zich in geleden stellen ,
 En in slaghorden , om door lyden
 De maght der wereld te bestryden .

Tegenzang .

De Hun zijn' blancken degen zwaeide ,
 Toen Ursuls vaen niet langer waeide :
 Dit was de moordleus , en het teecken .
 De trommels slaen , trompetten steecken .
 Het krijghsvolck , op trompet en trommel ,
 Komt t'effens ploffen in den drommel
 Der Maeghden , bloot en zonder wapen :
 Gelijck in eene kudde schaepen
 De hongerige wolven vaeren ,
 En geene met hun tanden spaeren .

Den

M A E G H D E N .

Den ruiter komt van achter rijden.
 Het voetvolck parft heur van weersijden.
 De Maeghden staen als Gods gebonden.
 Zy sneuvlen moedigh, daerze stonden.
 Zy kussen noch de paerdevoeten,
 Die lijf en ingewand doorwroeten.
 Zy kussen dees geverfde klingen,
 Die door den rugh en d' armen gingen;
 Dees pylen, die den boezem wonden.
 De zom verscheiden mond aen monden,
 En, zonder kryten, zonder karmen,
 Al lacchende in malkanders armen;
 Dat zelfs der krijghsliên harten krompen.
 Hier rollen hoofden, ginder rompen.
 Daer drijven afgesnede borsten,
 Hier brein en bloed, die haer bemorsten.
 Hier ziet men armen, beenen slingren,
 Daer handen, voeten, teenen, vingren.
 De Hun, als hy dees dooden plondert,
 Zich om heur eerbaerheid verwondert;
 Vermits die kuische en eedle zielen
 Met mond en borst op d' aerde vielen.

Toe- zang .

Zoo gaet het Christus uitverkoornen.
 Zoo groeit de leli onder doornen;
 De roos op scharpe doornehaegen.
 Zoo treckt men zegen uit de plaegen.
 Geen ackers worden zoo gezegent
 Als Ursuls Veld, van bloed beregent.
 In deze zee gaen d Englen baden.
 Dit zijn de purpere gewaeden,
 Daer Jesus bruiden zich meê kleeden,
 Wanneerze naer heur staci treden.

T R E U R S P E L .

Dees roode druppels, zijn robynen
 Die boven licht, hier doncker schijnen.
 Men drinckt by God uit goude koppen,
 Verzet met dees gestremde droppen.
 Dit zijn de rechte lievereien,
 Om d'allervroomsten t' onderscheien.
 Zoo triomfeert men overwonnen.
 Men vind geen kostelijcker bronnen,
 Dan die uit 's Martlers adren springen.
 Dees sluiers passen hovelingen,
 Die tot het hemelsch hof behooren.
 Zoo strecken 's vyands punten spooren,
 Om 't Christelijck gemoed te noopen,
 Veel spoediger naer honck te loopen,
 De renbaen aller Martelaeren.
 Dies staect dit treuren, droeve schaeren.
 Geleit met vierige gebeden
 Het Maeghdenheir, nu doorgestreden,
 Daer zy het al ten hemel wencken.
 Noch dood noch vyand kan u krencken.
 Ghy fiet de zon in 't water daelen,
 Om op te staen met blyder straelen.

H E T V Y F D E B E D R Y F .

Burgemeesters. Bode.

HOe 't quam, dat Attila het hoofd zoo plotsling stiet,
 Met dezen elfften storm, begrijpt mijn brein noch niet;
 Terwijl ick, by 't klincket, verwacht, ontrent de wallen,
 Ons Ridderschap, om 't lijck van Ursul uitgevallen.

Bo. Zy komen, met dien buit geladen, naer de Stadt.

Bur. 'K geloof het nauwelix. O Jesus, loon hen dat.

Wie durf't verbeten Lam, met bloënden muil gedragen

In 't hongerige nest, dien wreeden wolf ontjaegen?

Bo. De spie verkondſchapte ons , hoe 't lijk in Manfrits tent
 Te zorgloos werd bewaert door 't Kattenregement ;
 Dat van den storm vermoeit , en dapper aen 't verloopen ,
 Geen legerpoorte floot , maer lagh naer Stadt toe open .
 Dit gaf de Borſten moed. wy nadren altemet .
 Verneemen man noch paerd op ſchildwacht uitgezet .
 Wy zien vaſt hier en daer de herrefftvieren roocken .
 D' een leit op ſtroo , en ronckt , met oogen toegeloken ,
 Verdroncken in den wijn. een ander drinckt , en druipt
 Van moſt , en voelt niet eens dat hem de ſlaep bekruipt .
 De zommigen den buit verdobblen , en verſpeelen .
 Een ander hallef naeckt zijn wonden zoekt te heelen .
 De wagens ſtaen 'er by , zom heel , zom half gelaen .
 Hier leunt een ſpeer , daer hangt een ſchild of ruſting aen .
 De vlammen ſchittren vaſt in helmen , en ſtandaerden .
 De ruiters altemael , geſtegen van hun paerden ;
 Verzuimen hunnen plicht , gelijk de voetknecht doet .
 Toen Liſkerck dit vernam , onſtack zijn edel bloed ,
 Veel hitſiger dan oit op Keulens trotſe muuren ,
 Noch t' avond van ſijn bloed , en druipende quetſuren
 Geverft , daer hy den Hun manhaſtigh wederſtond ,
 En , hoe vermoeit , het zwaerd niet eenmael af en bond .
 O telgen , voortgeteelt van Roomsche en Duitsche ſtruicken ,
 Die niet om pracht , ſprack hy , maer eerlijck te gebruicken ,
 Het harnas geſpte aen 't lijk , en degens gorde op zy ;
 Hier is gelegenheid. een yeder volge my ,
 Om onze erfvyanden , dees Katten , die , als ſlaeven ,
 Zich onder 't Hunsche juck zoo ſchandelijck begaeven .
 Betaelt te zetten 't leed , van ouds her aengedaen
 Den Ubien ; toen , na veel jammers , uitgeſtaen
 Van woefſt geweld , zy heul aen Caſars ſcepter vonden .
 Dit 's Manfrits regement. ghy ziet den hengſt gebonden
 Vaſt graezen by zijn tent , waer in hy ſtormens moe ,
 Houd ſchildwacht op tapijt , met bey zijn blicken toe .

Wie zagh oit schooner kans in al 't belegh geboren ?
 Mijn mackers , dat 's u voor. met gaf hy 't ros de sporen.
 Al d'andren op dat spoor hem rennen achter aen ,
 Het open leger in. wat kon'er tegens staen ?
 Wy ploften onverziens in 't honderd , in den drommel ,
 Voor 't steecken van trompet , voor 't roeren van de trommel
 Des ronckenden soldaets. eer 't yemant hoorde of zagh
 Gevoeldenze onze leughd niet eerder dan den slag ,
 En 't yzer op den hals. dat was het zeker teecken.
 En daer meê wapen , moord , en kloeken opgesteecken.
 Zoo overvalt op zee een onverwachte vlaegh
 Den zeeman , daer hy slaept , en verre leit te laegh ,
 Als , onzacht opgeweckt , hy 't zeil begeert te strijcken ,
 En bulderende wind , en golven niet bezwijcken ,
 Voor dat het schip gesloopt te gronde gaet , en zinckt.
 Hier wordt'er een verrascht , terwijl hy zit en drinckt ,
 En braeck den wijn , en 't bloed , en mengtze met malkanderen.
 Een ander wil zijn spel te spa in ernst veranderen ,
 En word , terwijl hy speelt , het spel en 't leven quyt.
 Een ander , vast in slaep , van 't waecken word bevrijt.
 Een ander grijpt zijn zwaerd , of zet zich in geleden ;
 Maer word van 't punt geraeckt , of van den hoef vertreden .
 Een ander , die zijn quael verbond , met luttel harts ,
 Van 't schichtigh zwaerd geheelt vond noit gezwinder arts.
 Op 't roepen midlerwijl , op dit erbarmlijck schreien ,
 Terwyl Agrippaes jeughd , zoo stout , zoo breed , gaet weien ,
 Komt Manfrit uit zijn tent gesprongen , half gekleed ,
 Met eene hellebaerd , en schuimbeckt byster wreed ,
 En schreeuwt : wy zyn noch niet verbasterd van onze ouden.
 Hy brengt een slag , maer 't hoofd dat hangt op beide schoudren
 Gekloven midden door van Liskercks gladde kling ,
 Die hem te snel ontmoete , en rustigh tegensging ,
 En zonder samlen sprong uit zynen hoogen zadel ,
 De tent van Manfrit in , bestuwt van Keulschen Adel ,

En haelde'r Urfuls lijck, en smeedt het op zijn paerd.
 Toen daetlijck 't leger uit, en zoo weêr stedewaert
 Door dick door dun gejaeght, van bloed, en zweet bedropen.
 Bezet de poort, en wal, en zet de poort wyd open.
 Zy komen met het lijck. al 't leger raect in roer,
 En was ten deel gevloôn. ick boodschap u hoe 't voer.

Bur. Manhafte Jongeling, die, zonder eens te flaeuwen,
 Dien kostelijcken roof hebt uit die staele klauwen
 Des Noordschen Beers geruckt; uw Ridderlijcke daed
 Blijft in geheughenis, zoo lang de dageraed
 De duisternis verdryft, zoo lang de starren daelen,
 En duicken, voor den glans van levendiger straelen.
 Sinte Urful zal u niet vergeeten in Gods Rijck,
 Daerzy, Gods blyde Bruid, voor d'Englen zit te prijck.

Juliaen. Attila. Geest van Sinte Urful.

Geest van St Æthereus.

HOe heeft de Noordzy zich zoo schandelick gedraegen?
At. Hoe liet de Zuidzy zich zoo schandelijck verjaegen?

Iu. Trompet noch trommel werd gesteecken noch geroert,
 Voor dat men 't stormgevaert had stewaert aengevoert,
 En wat tot storremtuigh en reedschap kon verstrecken.
 Al 't voetvolck quam vooraen, de ruiters achtertrecken,
 En noopte met zijn paert oock 't hart des soudeniens,
 Om den belegen muur t'ontginnen met meer viers.
 De nieuwe maenging op, dat was 't gezette teecken,
 Om met een veldgeschrey altzaemen op te steecken.
 Zoo ging het stormen aen, hardneckiger dan oit,
 Het hagelde geweer. het veld werd dicht bestroit
 Met pylen, die de lucht verduisterden, en vlogen,
 En snorden van de pees der afgeschote bogen.
 Men broght den storrembock met eenē schildpad aen,
 Geweld daer muur noch poort, noch toren voor kan staen.

Al't vrouwvolck in de weer zich weert met traen en vlammen ,
 Met peckreep, ziedend kalck, en steenen, om het rammen
 Te hindren. heet gevecht maect heete harffens dol.
 De mannen sneuvelen. de graften raecken vol.
 Men strijd eer reuckeloos als met verstand en orden,
 Uit bitterheid, van wie zy aengedreven worden.
 Gewicht van steenen rolt, en tuimelt van den wal,
 Op 't schildendack, dat sloop, door eenen zwaeren val;
 Dat kraect, en knarft, en huilt. noch ziet men niemant suffen.
 Men laet zich door veel moords in 't rammen niet verbluffen.
 De levendige treed terfont in 's dooden plaets.
 In 't end bezwijckt de muur, door 't aenstaen des soldaets,
 En stort met roock, en puin, en groot gedruis ter aerde;
 Die davert van dien slagh, als ofze Reuzen baerde,
 En weer in arbeid ging. het puin vervult de gracht,
 En baent den wegh in Stad: die schijnt in 's legers maght
 Te staen, daer over ons de vesten vreeslijck gaepen.
 'k Zagh d' Agrippiners blanck op straet, in volle wapen,
 Getrooft het Hunsch geweld t'ontfangen sterck en stijf,
 Als my, gelijk een koorts, een grilling reed door 't lijf.
At. Wat grilling quam u aen? hoe is u 't hart ontzoncken?
Iu. My docht, dat in die breuck des muurs dees Mannen blonckê,
 Die flus verslagen, nu verscheenen wederom
 Tot wraecke van dien moord. 'k Zagh Ursuls Bruidegom,
 Dien wackren Jongeling, den wyden mond der muuren
 Bezetten, met die selve en vloeiende quetsuren,
 Ontfangen van mijn hand, toen ick, versteurt van moed,
 Hem aengreep by zijn kleed, en sibbren deed in 't bloed
 Van 't grijs en Pauelijck hoofd, het welleck, voor zijn oogen,
 Doorsteecken van mijn zwaerd, zich mede quam vertoogen,
 Tot wraeck van 't ongelijck, met eene heefche stem;
 Gelijk die dubble wolck van Mannen achter hem,
 De moede Burgery quam bystaen, en verpoozen.
 Men zagh 'er zom gebaerd. men zagh 'er baerdeloozen,

M A E G H D E N .

En jong, en oud. elck had zijn eigen handgebaer,
 Een kruis, of staf, of torts, of zwaerd. 't gespooock stond naer,
 En vreesfelijk by nacht. de krijghsman aen het dutten,
 Wijckt af, verloopt, en ick zoek hen vergeefs te stutten.
At. Nu merck ick, 't is geen droom, noch harffenschildery.
 Het heeft niet weiniger gespooockt aen onze zy.
 Ick, om geweer en moed van 't oorlooghsvolck te slypen,
 Hadde opgezet eens zelf de torens aen te grypen,
 En greep, in 't bits gevecht, na zoo veel tegenstand,
 Den standerddrager zelf den standerd uit de hand
 Met d'een, met d'ander hand de lange storremladder,
 En riep: men volgh mijn spoor. wie eerst van allen radder
 Kan steigren, achter my, en schrap in 't heetste staen,
 Dien magh onsterflijcke eer, noch muurkroon niet ontgaen.
 Hier rijft het Capitoel. hier is de wedergade
 Van Rome. schats genoegh, tot boete van uw schade,
 Geleden in 't belegh. val aen, ick wijs u 't spoor.
 Mijn Arend met de kroon, mijn Astur vlieght u voor.
 Het vier ontstack. men zagh hoe aller oogen glommen.
 Ick recht de ladder zelf, en daedlijck opgeklommen:
 Mijn regiment my na, en zoo de zege ontgoff.
 Een yegelijck foldaet hiel stand, gelijk een post.
 Ick zwaey den degen vast. ick schreeuw vast, moord, en wapen,
 Vrybuit, en brand. val aen, nu wreeck u eens rechtschappen.
 De Burgery verflaewde, in tegenweer te bien.
 De wal en Stad was ons; wanneer ick op zijn knien
 Een oud eerwaardighst Man zagh vallen, in het midden
 Der Priesteren, en met gevouwe handen bidden.
 Op dat gebed, helaes! verscheenme strax mijn Min,
 Met haer doorschote borst. die schoone Koningin
 Verscheen met dees quetzuur, die versch noch deerlijck bloede.
 Hoe werd mijn hart zoo bang, dat strax zoo grimmigh woede!
 De standerd zeegh, en viel, met eenen viel de moed.
Iu. Verscheenze slechts alleen? *At.* Met een' ontelbren stoet

Van

Van duizenden beftuwt, en met die felve Zielen
 Die, van den hoef getrapt, doorzwaerd en fpeeren vielen.
 Zy trad my in 't gezicht, en dochtme ruim zoo fchoon,
 En ruim zoo groot als flus. haer diamante kroon
 Verlichte ftraet en wal, door 't fchitteren der fteenen,
 En 't kroonegoud, gelickt en goddelijck befcheenen
 Van eenigh godlijck licht, dat met een' ronden kring
 Van tongen, rood als vier, om 't heiligh hulfel ging.
 My docht ick zagh dien fchicht noch in haer herte fteecken,
 Daer 't laeuwe bloed langs fcheen op d' aerde neêr te leken.
 Ick ftondt er ftijf en ftom. al 't krijghsvolck zagh op my.
 De Liefde en Schrick van d' een, de Schoone aen d' andre zy.
 Noch drong ick ftewaert in met zidderenden degen.
 Maer waer ick quam, alom vloogh Urfuls Geest my tegen
 Met haere ftanderd vaen. haer Maeghden overkuiſch
 Bejegenden mijn volck met dadeltack, of kruis,
 Of maeghdewaffe kaers, voor wie de krijghslien vielen,
 En vloten hier en daer. zy zat my op de hielen,
 Of ftond voor mijn gezicht. veel troepen vloôn verbaeft;
 Dies ick den aftoght blies, want d' aftoght was ons 't naeft.

Vr. Nu treffen den Tyran al 's hemels dreigementen.

Æt. Nu Juliaen vervolgt in d' aengefteecke tenten.

At. Och Juliaen, wat raed? hier koomt het zelve ſpoock.

Iu. Hou ftand, 't is ydelheid, en wind, en ftof, en roock,
 Of een ontſteecken damp, die ſchichtigh zal verdwynen.

Vr. De zonne zal voortaeu uw hutten niet befchynen.

Iu. Hou ftand, 't is ydelheid, die eer verftuift dan ftof.

Vr. Des legers kreits verftreck den Hun een kerreckhof.

Iu. Wie zijtghe, die by nacht ons quellen komt, en plaegen?

Æt. Slechs wind, en roock, en damp, en ftof, om uit te vaegen.

Iu. Indienghe niet ontvlught, ick ftel mijn zwaerd te werck.

Wat of de veldheer doet? *At.* Ick ſchrijf met kool een perck,

Tot mijn verzekering, en zal 't met vloecken wyen.

Iu. Daer komt het yflijk ſpoock, en durf het overſchryen.

At. Is 't

M A E G H D E N .

- At.* Is 't wonder dat mijn hair hier door te berge rijst ?
Vr. Bevriest uw hart noch niet zoo stijf en kil als ijs ?
At. Och Ursul , laetme gaen . och spaer den Koning 't leven .
Vr. Tyran , uw vuist heeft my dien schicht in 't hart gedreven .
At. Och Ursul , laetme gaen , vergeefme toch dien moord .
Vr. Wy Geesten eiffchen wraeck . de hemel is verstoort .
Æt. Durft ghy , aertsmoordenaer , u langer hier vertrouwen ?
Iu. Wijck af , ick zal u 't hoofd van buick en schoudren houwen .
Æt. Heeft wind , en roock , en damp , en stof nu buick en hoofd ?
Iu. Daer leit de Geest . ick heb hem 't beckeneel geklooft .
Æt. Noch leeft de Geest . uw zwaerd is veel te plomp van snede .
Iu. Och goede Geest , vertreck , laet Juliaen met vrede .
At. Och Juliaen , wat raed ? nu weet ick geen verblijf .
Vr. Gods straffe volght Gods Roe , gelijk de schaduw 't lijf .
At. Het zweet breeckt uit . wie moet voor dit gezicht niet yzen ?
 Princes , ick zal my nu genadiger bewyzen .
Vr. Gelijkghe zijt gewoon , die 't al verwoest , en stroopt ,
 En Christenrijck in 't bloed der Martelaeren doopt .
 Verbeeld u niet , dat God uw' moetwil wil verschoonen .
 Ick zal u 't halve hoofd van uwen Manfrit toonen .
 Daer ziet ghy 't van het lijf gesneden , en noch nat .
 De Ridderfchap valt uit , met al de gansche Stad .
 De tenten staen in brand . uw volck verloopt te spade .
 't Vergoten bloed roept wraeck . 't is uit met Gods genade .
 De gansche Stad valt uit . al 't leger staet in vier .
At. Wat zienwe , Juliaen ? wat aenzicht zienwe hier ?
 't Is Manfrits eigen hoofd . verwacht geen ander teecken .
 Och Juliaen , 't is tijdt als d'andren op te breecken .
 Och Juliaen , breeck op , met d'overige maght .
 't Is veiliger gevloën , dan 't uiterste verwacht .

Aertsbiffchop. Burgemeesters. Rey van Agrippiners.

Getrouwe Ridderfchap, zet hier de doodbaer neêr,
 En 't Heiligh Lijck. 't word spa, oock valt de wegh te veer.
 Voor eerft genoegh, tot dat men 't lichaem voort geleide,
 En op het ftaetelijckfte een uitvaert toebereide,
 Gelijck de heilighheid van zoo een Heyligh voeght.
 Maer dit toefchietend volck bleef al den nacht misnoeght,
 Indien hun oogen zelfs de doode niet eerft zagen.
 Men fchuif de doodkift op. daer leitze nu verflagen,
 Die vrome Kruisheldin, en ftut van 't eeuwigh Rijck.
 Ghy Vaders van de Stad, ghy Burgers algelijck,
 Om Gods wil, ziet toch eens, ghy maeghdekens, en vrouwen,
 Koom leeck, en priefter, koom de Koningin aenschouwen.
 Zy fchijnt niet dood, noch oock den flapenden gelijk,
 Maer levend lachtze u toe. hier leit een Bruid te prijck;
 Wiens ziel in 't hemelfch koor, voor d'Engelen, ging trouwen
 Den fchoonften Bruidgom waer zagh men oit gehouwen
 Uit marmer eenigh beeld, of lijck dat witter was.
 Zoo leeft d' albatte pop in d' ebbenhoute kas.
 Noch fchijnt de purpre mond gebeên tot God te morren.
 De roos, op elcke wang, weet noch van geen verdorren.
 Het hair behoud zijn' geur, ja krachtiger dan oit.
 Zoo hadze zich voor 't lefte om Jesus opgetoit.
 Zy heeft dien mond niet eens vertrocken, om de fmarte
 Des doods, toen haer de Dood de tanden zette in 't harte,
 Met dien verwoeden fchicht. geweerhaeck hangt hy noch
 In haer gequetfte borft, zoo wit, als melck en zogh;
 Gemarmert van het bloed, dat uyt de wonde vloeyde,
 En maeckte een' rooden vliet, waer in de ziele roeyde
 En zeilde, en vloogh voor wind, voor ftroom, recht hemelwaert,
 Der zielen haven in, befchut voor 't Hunsche zwaerd.
 O wreede fchicht, te wreed op zoo een teere spruite!
 'T was wonder dat uw punt niet weder af en ftuite,

Of stomp werd, op 't gezielt en levendigh albast
 Der Kalidoonsche Maeghd, en hechtghe noch zoo vast,
 In 't middelpunt van 't hart ? maer waerom 't hart geschoten,
 Och edel hart ! en niet een ander deel doorstooten ?
 Neen, billijck is 't, dat zy, aen 't Paradijs verlooft,
 Oock werde in 't hart gemerckt; gelijk t gemartelt Hoofd,
 Haer Heiland, dien de speer in 't hart ging, door de zyde.
 Onwetende eerde u dus, die u dees eer benyde.
 O allerzalighst lijck, ons allen voorgetreên,
 En in het bloedigh perck met Jesus doorgestreên.

Bur. Zy triomfeert by God, met wien zy zich vereende,
 Met al haer Duizenden, die, op de starren treênde,
 Nu omgaen met den kloot, aen 's hemels gouden boogh,
 En, boven zon en maen, braveeren daer om hoogh
 Gods vyanden, die niet onsterfelijcke zielen,
 Maer slechts het sterflijck lijf des Martelaers vernielen.
 Het veld, dat door dien moord verwildert leit, en woest,
 Gemeest met bloed, eu mergh, teelt nu een' rijcken oegst,
 Daer God de vrucht afmaeit, en vult zijn ruime schuuren
 Met garven zonder tal. *Rey.* Wy tellen daeghlix d'uuren,
 Ja elcken oogenblick, in 't uiterste gevaer,
 Dat Iesus ons verlos. 't verlangen valt ons zwaer.

Aert. O waerde Burgery, de hemel wil u stercken.
 Gedenck, ghy strijd ter nood voor huizen, en Gods kercken;
 Ghy strijd voor lijf en ziel, voor Gods gerechte zaeck,
 Voor 't algemeen geloof. schep moed. beveel de wraeck
 Den allerhoogsten troon: hy bleef noit Dwingland schuldigh
 De lang gedreighde straf. volhard, beveel geduldigh
 Hem d'uitkomst van 't gevecht. de hemel weet zyn tijd.
 Men triomfeerde noit dan na den bangen strijd.
 Nu dorcht Gods straffe hand den droeven ingezeten.
 De vlegel breeckt niet eer voor dat die is versleeten.
 Gods oordeel sel id aldus het koren van het kaf;
 Al dreunt 'er 't gansche Sticht, gelijk een dorfschvloer, af.

Wy zitten noch beschermt, en met beslote muuren.

Rey. Argentoraet, en Trier, en Tongren, ons gebuuren,

Zijn al in d'asch geleit, en in den grond vergaen.

Indien een stercker valt, hoe kan een zwacker staen ?

De blixem met geweld gedreven op de toppen

Van toornen, en van kerck, het bloed, by roode droppen,

Geregent hier en daer; de tortsen in de lucht;

De wolcken vol geschreis, en oorelooghsgerucht;

Het hemelsche gezang, het loeien uit de kooren,

Gaen zwanger van al 't leed, dat daeghlix word geboren.

Ons vesten gaepen vast, en waren flus vermant.

Wy hoorden dien Tyran vast brullen moord en brand.

De maght der Burgery begon al uit te spatten.

De Hun zal strax den storm met meer gewelds hervatten,

En booren door de breuck in Stad, die open leit.

Ick zie; hoe 't grimmigh zwaerd langs marckt en straeten weit,

En neervelt, wat het vind. ick hoor ons vrouwen krijten.

'k Zie dochters aengezicht en bloote borsten rijten,

Met hangende perruick geschonden en geseurt.

Ick zie dees Stad in brand, en als een kleed gescheurt.

Nu zal ons Beeck van 't bloed der menschen overloopen.

Men sluit de poort vergeefs, de muuren leggen open.

Bur. Godvruchtigh Licht, verlicht het volck met uw gebed.

Wy knielen al met u, en hopen op ontzet.

Aer. Aendachtige gemeent, hou op, hou op van schreien.

Ick zie, om 't hoofd van 't lijck, een vlam van tongen weien,

En lecken Ursuls kroon. ay zie, hoe schoon het speelt.

Ick zie noch meer, een wolck, die zich daer boven deelt,

En zwanger van Gods glans vast arbeid door te breecken.

Schep moed, mijn volck, schep moed. dit is geen ydel teecken.

Wy zijn alree verhoort. nu langer niet geschroomt.

De wolck gaet op. wat Zon of hier te voorschijn koomt ?

Wat starren of dit zijn, die voor en achter krielen ?

Gewis 't is Ursuls geest, bestuwt met Martelzielen,

M A E G H D E N .

Met zoo veel duizenden, als flus gesneuveld zijn.
 Ick ken die Kruisbanier. 't is spooock, noch droom, noch schijn.
 Wy weecten haeren geest met ons eendraghrigh smeecken.
 Zy wenckt ons. luister toe. daer vangt zy aen te spreecken.

S I N T E U R S U L .

GHy Agrippiners, staect dit jammerlijck gesteen.
 Ick hebbe op uwen muur met al mijn heir gestreên,
 En ging dien Dwingeland in zijne tent bestoocken.
 Al 't leger vlucht met hem, en is voort opgebroken.
 De blixemstrael, die brand in alle hutten sticht,
 Vergunt den Hun geen' tijd, dat hy zijn hiel en licht.
 Gansch Keulen, met den dagh in 't leger uitgevallen,
 Sleept eenen grooten roof in zijn verlostte wallen.
 Die woedende Tyran, zoo wijd en zijd gevreeft,
 Zal's nachts, in 't bruilofsbed, op 't vrolijkst van zijn feest,
 Smoordroncken van den wijn en 't bloed, allengs gedroncken,
 Daer zijn bestorve bruid hem reutlen hoort, na 'et roncken,
 Haest braecken 't godloos hart, en smooren in zijn bloed,
 Dat tegens Christus Kerck, en Gods autieren woed.
 Laet u 't geleden leed noch jammer niet bedroeven.
 God wou uw hart door 't vier des oorlooghs dus beproeven.
 Bestelt ons lichaemen ter aerde, zoo 't behoort.
 De hemel sal uw' Dom, uw Raedhuis, en uw poort,
 Van hier, in tijd van ramp, en tegenspoed, vertroosten.
 Verwacht in uwen schoot het Drietal, dat van 't Oosten
 Zich boogh voor d' arme kribbe, en offerde zoo mild;
 Drie Kroonen dan gevoert in eenen rooden schild:
 Drie Kroonen zullen braef op onze Armijnen passen.
 Ick zie der muuren kreits hoe langer wyder wassen,
 Door allerhande ramp; d' Aertsbisschop, in den top
 Van 't Keizerrijck te keur, om een' gekroonden kop;
 En 't Heiligh Agrippijn, door tegenspoed verzochter,
 Volharden, als een echte oprechte Roomsche Dochter.

T R E U R S P E L .

Aer. Verlosser, zijt geloofd, die d'eer behoud in 't veld,
 En Englen zonder tal, en Martelgeesten stelt
 Tot wachters van de Stad. wy buigen ons, wy groeten
 S I N T E U R S U L en heur heir. wy offren aen heur voeten
 Geen wieroockvat vol reuck, maer 't hart vol danckbaerheid.
 My dunckt ick zie alree ons vesten uitgeleit.
 Sinte Ursuls Veld daer in getrocken, en begrepen,
 De Keulsche Maeghden maght van steenen t'zaemen sleepen,
 En bouwen haer een kerck, zoo yverigh als oit.
 Gezegent zy Klemaet, die Gods gebouw voltoit.
 Drie zilvre tomben, rijck van Indiaensch gesteente,
 Begraeven in 't autae, beveelt men haer gebeente,
 't Lijck van Cyriacus, en 't lichaem van Kouaen;
 Waer op men, onder spel en koorgezang, voortae
 Den hemel eeuwich danckt, met heilige offerhanden,
 Daer gulde kandelaers, daer gulde lampen branden.
 Noch feest noch ommegang ontsta dees Maeghdekerck,
 Daer elck haer rustbed hebbe, en haer gewyden zerck.
 Men bergh al 't overschot in eene goude kamer;
 En haer gedachtenis zy Keulen aengenamer
 Dan endelooze schat : maer d'asch, en Maeghdestof
 Zich spreijende, vereischt een grooter kerreckhof
 Dan d'aldergrootste Stad. men grabbelt om dees bloemen.
 De Teems zal zelve een stad naer een der Maeghden noemen.
 Zoo leven, na de dood, die 't leven hier versmaên.
 Zoo koomt de glori t'huis, die naer geen glori staen.

E Y N D E .

Op de Tweedraght
DER
CHRISTE PRINCEN.

A E N
Iesus Christus.

DE Christe Princen zitten vast
Malkanderen in 't hair.
Gansch Christenrijck vervalt in last,
En 't uiterste gevaer;
Als 't schip dat met gekerfden mast
Flus schipbreuck lijdē zal,
En drijft naer lager wal.

De felle Turck, die Christus kruist,
Ziet ons crackeelen aen.
d'Erfvyand lacht nu in zijn vuist,
En hoopt den klaeuw te slaen
Van bloed geverft, van stof begruist,
In 't hart van 't blind gevecht,
Dat hy 't geschil beslecht.

Zoo 't

Zoo 't hem gelucken mach naer wensch
Met zijnen woesten hoop,
Dat hy 's geloofs verzwackte grens
Op 't ongezienste sloop,
En vel en vil zoo menigh mensch ;
Help God! wat wil 'r een dagh
Van rouw zijn en beklagh.

Gelijck een ingeborsten stroom
Zal 't ingelaeten heir
Verdrencken al den Duitschen boôm,
En bruizen als een meir,
En spoelen den bebloeden toom
Te Keulen in den Rijn,
Die zal zijn wedde zijn.

Zelf d'andre weereld (daer men met
Den hoofde nederwaert
De voeten tegens d'onze zet)
Zal hooren al vervaert,
Hoe wy door 't zwaerd van Machomet
Gevallen zijn , ten spot
Der vyanden van God.

Dan

Dan voelt men hoe men heeft gefaelt,
En uit den Burgertwift
En brand verdoemden roof gehaelt,
En wolven opgehift
Naer Christus schaepskoy : dan betaelt
Men zelf zijn eige roe,
En schreit en zucht zich moe.

O J E S U S , keer dit voorspooek af,
Verdrijf die duystre wolck.
Herplant veel eer op 't heiligh Graf
Door uw geloovigh volck,
Den Turcken tot gherechte straf,
Den standerd van uw' naem,
Op dat zich d'afgrond schaem.

Op dat die bloedhond, yeders vloeck,
Met ingetrocken staert
Gelijck een rekel Mecha zoeck,
En aen zijn' eigen haerd
In eenen onverlichten hoeck
Zich uitstreck, naer zijn' lust,
En laet uw Rijk in rust.

ROZEMONT.

TREURSPEL.

HET EERSTE BEDRYF.

Pauselijck Gesant.

En manshart kropt zijn nijt, die uitbarst by de vrouwen.

Sophia, wat al leets hebt ghy Godts Kerck gebrouwen,

Met eenen schimpfcheut (ach een schimpwoort vry gering)

Die Narfes, door het hart, aen zijn vijf zinnen ging,

En, als een pijl, uw tong zoo los en bits ontglipte;

Waer door zijn eerste trouw, uit wraeckzucht overwipte,

En schende Alboin, der Langebarden hooft,

Den Roomschen op het lijf. Italie berooft,

Geknevelt, afgebrant, geschoren, en geschonden,

Van Got, Alaen, en Hun, gevoelt, in versche wonden,

Helaes! een' nieuwen slag, van d'oversnootste smet,

Die, van het Baltisch strant, zich had met hracht gezet

In 't vet Pannonie; van waer zy, met dees vreemden,

Avaer, Bulgaer, Sarmaet, en Sax, op al de beemden

Van Po en Arnus viel, in een veel eedler wey,

En aen de wolcken dreef dit jongste lantgeschrey.

Sophia, oordeel nu, of ghy wel, by uw leven,

Dit opgezette web van Narfes af zult weven.

Dit aes (van dien besneên gebezicht tot een' toom

Der Gotten, reis op reis) regeert nu aen den stroom

Des Ticiners, op 't hof; gebiet, dat elck dit kenne,
En drijft, tot voor de poort van Rome en van Ravenne,
Justijns bezettingen te steên en sloten uit,
En niemant heeft het hart dat hy dit euvel stuit:
Want wat quam Ticinum zijn tegenstant te stede,
Als, 't na drie jaer, zijn poort opzette, ter genade
Des wreedden Langebarts, die met dat gruwelwoort
Zijn zwarte ziel verzwoer aen 's overwonnens moort?
En zeker, had het paert, ten intre van de wallen,
Uit mededoogen, niet dien vloeck te voet gevallen;
De stadt waer reê, in bloet en roock en vier, vergaen,
Vergeeten; en geen mensch zou Ticinum zien staen
Ter stede, daer 't noch staet, om onder 't juck te zweeten.
Oock hebben dierte en pest ons zenuwen gesleten:
En yder lants-aert van dit mengsel maect zich sterck,
En acht zich mans genoegh, gansch Kristenrijck een werck
Te rockenen, dat niet kan worden afgesponnen,
Als met een' zwaren toght. De Gotten, in Narbonne,
En Spanie, en oock de Hun (die sterck den Donaukant
Voor Alboin bewaect, in 't ingeruimde lant)
Beloofden, op zijn trom, in 't harnas aen te stappen.
Vier Fransche Koningen, ontzagghbre zwagerfchappen,
Hanthaven desen Vorst, in 't overheert bewint,
Uit gunst tot d'eerste vrouw, hun zuster, Klotfuint;
Hem van Klotaer, in echt en eigen, opgedragen,
Om zoo veel dapperheên, getoont in trotse slagen:
En wat'er overschoot, na'et slaen van Koenemont,
Wiens bloet zijn koets herwarmt; dat berghde zich terfont,
Uit schrick, in zynen eedt, en vollegghde te gader
Den man van Rozemont, zoo trouwlijck als haer' vader.
Wat rest'er, tegens dit onkneufbare aertsgewelt,
Voor ons, dan dat men Godt, die 't onweêr wetten stelt,
Geduldighlijck het stuur des Rijcks bevele, in 't midden
Van 't bulderen; en, met schenckaedje schatting bidden,

Terwijl

Terwijl vermurwe en streel dien grooten Dwingelant ,
Tot hindring van meer quaets : waerom ick , een gezant
En mont van Paus Joan , ten dienst der myterkroone ,
Van Ticinum den Vorst hier navolgh , te Verone ,
Alwaer dees onderdruckte en bange burgery
Dien Heiden vieren ziet het vrolijck jaergety
Der zege , op Audoïn , in 't bloedigh velt , bevochten .
O Heilant , wil ons eens van deze lantgedroghten
Verlossen , door de vuist van een' rechtschape heldt .
Maer och ! ghy meet het perck van elck saizoen , en smelt ,
Wanneer uw zon genaeckt , dees sneeuwjaght uit den Noorden.
't Is u bekend , of Godt met Langebartsche koorden
Het Oosten temmen wil , van wien het Westen lijdt
Meer wrevels en meer hoons dan oit van Geet , of Scijth:
Want of de Bosphorus braveert het hoofd der vlieten ,
Den Tiber , lang verdruckt , 't zal Godt in 't endt verdrieten .
Godt vry 't Latijnsche Recht , schuif 't Griexsche juck van hier ,
En snijdt (behaegh het hem) dees lantroede eens in 't vier .

De volgende Personagien leeren hun rol .